akis

FİATI : 125 K

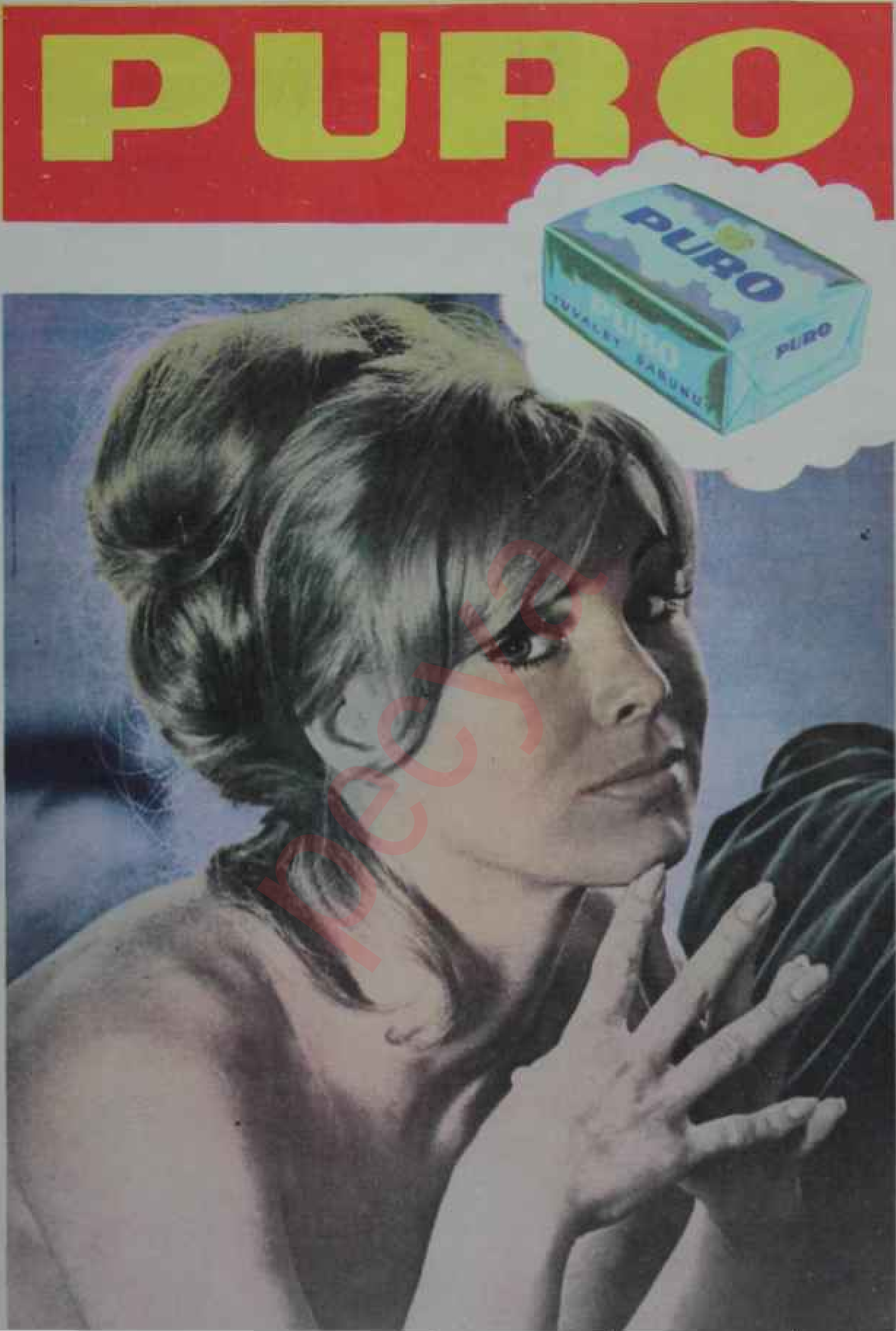
Sayı :

31 Aralık 1967

AKİS'İN HİKÂYESİ

1954
1968

PURO
PURO
TUVALET SABUNU
PURO

akisden

Size

Sevgili AKİS okuyucuları,

Şu satırları size yazarken hissiyatımı ifade edecek kelime bulamıyorum. Gençliğimin en verimli yıllarım verdiğim AKİS'in son sayısına son yazıyı yazmak, bana cidden zor geliyor. AKİS'te geçen dokuzbuçuk yıldan sonra yazı makinesinin başına oturmak ve sevgili AKİS okuyucularına veda mektubu yazmak meğer ne kadar da zormuş!

AKİS, ondört yıllık yayın hayatı içinde, hak bildiği yolda azimle yürümesini bilmiş bir yayın organı idi. Hiçbir zaman ve en müşkül koşullar altında bile hiç kimseye ve hiç bir kuruluşa taviz vermedik. Görevimizin nezaketini ve önemini biliyorduk. Basın hayatında mantar gibi türeyen taklitlerimizin içine düştükleri "yapmacık" sıfatından uzak kalmasını bildiysek, bu, bize çok şeyler veren AKİS'in ruhunda mevcut kavgacılığa, devrimciliğe verilmelidir.

AKİS'te çalıştığım dokuzbuçuk yıl içinde, bugün her biri birer şöhret olan kimselerle çalıştım. Bunların başında, derginin sahibi ve başyazarı Metin Toker gelmektedir. Onu Doğan Avcıoğlu'lar, Mümtaz Soysal'lar, İlhami Soysallar, Halûk Ülman'lar izlemektedir.

AKİS'in kaderine, bir yerden sonra hep, savaşmak düştü. Bu savaş, hiç bitmeden devam etti. Bizler, bu savaşın bilinçli neferleriydik. AKİS'in son sayısını çıkaran kadro ise, Başkent basınının en kalburüstü gazetecilerinden müteşekkildi. Öyle sanıyorum ki, bir dergiyi uzun ömürlü kılan ne tertibi, ne baskısı, ne de dış görünüşüdür. Bir dergiyi uzun ömürlü kılan, onun okuyucu üzerinde bıraktığı olumlu etkidir. AKİS, bunu yapmıştır. Çok zaman, "Madem ki AKİS böyle yazıyor, o halde en doğrusu budur" denmişse, bunun sebebi, AKİS'i AKİS yapan kavgacı kimliği yanında, sağlam istihbaratı, kendine özgü üslûbu ve haberleri değerlendirme şeklidir.

AKİS'in son sayısını çıkardığımız şu sırada, eminim ki, pek çok okuyucu bize kızmaktadır. Nitekim, mektup ve telefonla bunu bildirmişler ve âdeta bizi suçlamışlardır. Ne var ki basının büyük endüstriyi gerektirdiği şu devirde, artık, AKİS'in, yayınını tatil etmekten başka bir çaresi yoktu. Taklitleri gibi, ne fiyat artışına gidebilirdi, ne de maliyeti düşürmek için muhtevadan fedakârlık edebilirdi. Okuyucularımızın bizi mazur görmelerini diliyoruz.

Bu sayfada, bu defa, hiç bir zaman yapmadığım bir şeyi ilk ve son defa yapacak ve size, birkaç satırla, derginin "mutfak" tabir edilen kısmından bahsedeceğim: Okuyucuların pek dikkatini çekmeyen, aslında derginin candamarı olan bu mutfak, istihbarat ve redaksiyon kadrosudur. AKİS'i, en müşkül şartlar içinde dahi belli bir yönde yürüten bu kadrodakilerin her biri, yarın, bir tarafa dağılacaktır. Ama hiç kimse, AKİS'in bütün yazılarını bir bir okuyan, tashihlerini yapan bir Hüseyin Korkmazgil'i, en iyi haberleri bulup çıkaran ve onları AKİS okuyucularına sunan Teoman Erel'i, Güneri Civaoğlu'nu, Yılmaz Gümüşbaş'ı hatırdan çıkarmıyacaktır. AKİS'in geniş kadrosu içinde yer alan bir Jale Candan, bir Halûk Ülman, bir Nijat Özön, bir Tarık Dursun, bir Alâaddin Bilgi, bir İlhan Mimaroğlu daima hatırlanacak ve AKİS'ten bahsedilirken bunlar hep akla gelecektir.

Öyle sanıyorum ki, bir dergiyi ölümsüz yapan da nisyana terkedilmemektir. AKİS, okuyucularının gönüllerindeki tahta yerleşmiştir. Bizler ise, kimbilir nerelerden, sizlere yine sesimizi duyurmakta devam edeceğiz.

Saygılarımla

SÜLEYMAN DEMİREL'İN TEHLİKELİ ALÂKALARI

BAY MIGIRDIÇ ŞELLEFYAN
Her taşın altında

Geçenlerde bir cuma sabahı, bir çok işin, bir çok kimsenin Başbakanı beklediği saatlerde, öğleye doğru, Süleyman Demirel evinde bir garip görüşme yapıyordu. İşten baş alması zor olan Başbakan o ziyaretçisine istediği kadar zaman verdi.

Ziyaretçi Mıgırdıç Şellefyan adını taşıyordu.

Mıgırdıç Şellefyan DP'nin son İstanbul milletvekilidir ve o sıfatıyla Yassıada'da ve Kayseri'de ikamet etmiştir. Ama Süleyman Demirel'in kapısını istediği zaman açıp girme yetkisi kendisine bu özelliğinden dolayı tanınmamıştır. Mıgırdıç Şellefyan bir ayağı içerde, bir kaç ayağı dışarda -bilhassa İtalya'da ve Yunanistan'da- olan marifetli, hem çok marifetli bir iş adamıdır.

Yassıada'da Başkan Başol ile Şellefyan arasında şu muhavere geçmiştir:

Başkan: Milyoner misiniz siz, nesiniz?
Şellefyan: Evet, efendim!
Başkan: Fabrikalarınız filan mı var?
Şellefyan: Efendim, sekiz-on anonim şirket ve bir çok limited şirketler kurmuşumdur.

Mıgırdıç Şellefyan'ın bu ifadesi doğrudur. Gerçekten, hemen her taşın altından, "esrarengiz finansör" olarak bu ermeni vatandaşın adı çıkmaktadır. Bunların arasında politiko - ticari teşebbüsler de vardır. Şellefyan'ın çalışma özelliği, bilhassa mahdut mesuliyetli limited şirketler kurması, bu şirketlerin bol kazançlı bir iş çevirmesi, sonra dağılmasıdır. Bu tarz şirketlerin bir çok alacaklısı, elleri böğürlerinde beklemektedir. Şirketler en fazla devletle muamele yapmaktadırlar. Mesela Antalya bölgesinin sulama tesisleri 60 milyon liraya bu şirketlerden birine verilmiştir. Edirne demiryolu inşaatı da Şellefyan'ın ilgisi olan bir şirket tarafından alınmıştır.

Şellefyan'ın Başbakan Demirel'e "Süleyman" diye hitap etmesi eski bir iş ortaklığındaki karşılıklı vaziyetlerini hep devam ettirme kudretinin bu ermeni vatandaşın elinde olmasının sonucudur. Bu ortaklıkta Demirel Şellefyan'ın maiyetinde, daha ziyade bir "paravana adam" olarak çalışmış, menfaatten kendisine pay verilmiştir. Hattâ bir söylenti, Morrison'un gerçek Türkiye temsilcisinin, hukuken değil ama fiilen, Şellefyan olduğudur. Karşılıklı ve "girift iş münasebetleri Demirel'i, kapısını Şellefyan'a hep açık tutmak zorunluğunda bırakmaktadır. Şellefyan sadece Buğday Sokaktaki evde değil, Başbakanlıkta da sık sık görünmekte. Başbakandan, etrafına "Bizim Süleyman" diye bahsetmekte ve onunla olan ilişkilerini ve yakınlığını daima belirtmektedir. Demirel'in Şellefyan'la bazı görüşmeleri geceyarısı olmakta ve sabahın ilk saatlerine kadar devam etmektedir.

Taze İşler peşinde

İnsanların, Başbakanlar dahil, bir takım şansı dostluk ve ahbaplıklara sahip olma hakları tabiidir. Ama bir Başbakan, o makama geldiğinde, eğer kendisi için kabilse, fazla marifetli iş adamı olan bu tarz "alâkalar"ını kesip atmakla mükelleftir. Mıgırdıç Şellefyan, sadece her taşın altında bulunması dolayısıyla değil, aynı zamanda bugün de, halli Başbakanla ilgili bazı çetrefil isleri dolayısıyla bir Başbakanın çevresinden uzak, çok uzak tutulması gerekirken "Süleyman"dan randevu bile istemeden gidip onu görecek muameleyi kendisine yaptırabilmektedir.

Mıgırdıç Şellefyan ile başı dertte olan bir Bakan, Gümrük ve Tekel Bakam İbrahim Tekin'dir. Şellefyan, bir amatörlük firmasıyla karışık bir münasebet sonunda, Türkiye'ye, gemi imal ve tamiri için saç getirtmiştir. Bu saç için verilen permi, bunun 6-8 milimetre kalınlığında olmasını gerektirmektedir. Saç kontr - doküman denilen usulle getirtilmiştir. Bu usule göre, saçların gümrükten çekilirken bedelinin transfer edilmesi gerekmektedir. Halbuki saçların nevi permide tasrih edilen çeşitten olmadığı

SÜLEYMAN DEMİREL, **BUĞDAY SOKAKTAKİ** EVİNİN **ÖNÜNDE**
Esrarlı ve ilgi çekici ziyaretlerin karargâhı

îçin **bunlara gümrük el koymuştur. Bunların arasında, Türkiye'ye** ithali **yasak** DKB saçı dahi **mevcuttur.**

Saçların "emanetçi"si, Başbakanın **dostu bu** Şellefyan'dır ve Gümrük Bakanı bunların kurtarılması için **yapılmış** her "tavassut" ve "rica"yı reddetmiştir. **Gerekirse,** bir açıklama yapıp istifa edeceği tehdidini de söyleyerek..

Şellefyan'ın bugün peşinde olduğu başka bir iş, Vakıflar Bankasını içine **sokarak Halkalı'da** bir naylon iplik fabrikası kurmaktır. Bunun müsaadesi için Şellefyan **paçayı sıvamıştır** ve tabii, büyük kudretiyle bunu başarmıştır. Şirketin **hisse** senetlerinin **bir** kısmı hamiline muharrerdir ve bunları bazı Isparta'lı vatandaşlar 'almaya hazırlanmaktadırlar. Bunların, başka mevki sahibi talipleri de yok değildir.

Şellefyan'ın, nedense, Ispartalılarla hukuku çoktur. Bunların bir diğeri de, Şellefyan'ın "Saadettin" dediği, Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç'tir. Şellefyan, Pendik'te yapılması için en çok Bilgiç'ın taraftar olduğu, meşhur tersanenin proje ve tesis **işini** beklemektedir. İtalya'dan mühendisleri getirtmiş, tetkiklerini yaptırtmıştır. Şellefyan **bunu** Ulaştırma Bakanlığından alacağından emindir. **Zira,** o **tarakta da işlenmiş** bezi mevcuttur.

Mıgırdıç Şellefyan, ermeni cemaatinin eski başkanıdır ve **hâlâ** da orada tesirini devam ettirtmektedir. Fakat Şellefyan son zamanlarda rum cemaat ile de münasebetlerini arttırmıştır ve sık sık Yunanistan'a gitmesi bazı özel menfaatlerle ilgilidir. Şellefyan bir "Kosta Meselesi"ni gayet iyi bilen adam olarak tanınmaktadır.

Bir posta güvercini

Şellefyan bu kadar "marifetli ticarî iş" arasında, Türkiye'de yüksek seviyede bir politik rol oynamak sevdasını da içinde muhafaza etmektedir. D.P. kendisini bir bakıma rızası hilafına, âdeta zorlayarak milletvekili yapmıştır. Ama Şellefyan, cefasını çektiği o politika hayatı günlerinden sonra bu hastalığa kendisini **kaptırtmıştır.** Şellefyan, Demirel **ile olan özel** ve sıkı ve ilginç münasebetlerinin yanında bir başka **evin** daha **devamlı ziyaretçisidir. Bu ev Caddebostan**dadır ve orada Celâl Bayar oturmaktadır. Şellefyan aynı zamanda sıkı bir Bayarcı olarak da bilinmektedir ve Buğday Sokak ile Caddebostanı arasında posta güvercini rolü oynamaktadır. Götürülüp getirilen mesajlar, klâsik mesaj olmaktan fazla, Buğday Sokaktaki havayı Caddebostanına, Caddebostanındaki havayı Buğday Sokağa nakletmektedir. Tabii, **bunu** ermeni vatandaşımız kendi tefsirine göre yapmaktadır. Kendine göre teşhisini koyduğu havalar **bazen** Caddebostanda, bazen Buğday Sokakta bazen güneş açtırmakta, **bazen** şimşek çaktırmaktadır.

"Her taşın altındaki zat" **olarak** bilinen ve bilhassa dış iş alemiyle temasları koyu Mıgırdıç Şellefyan'ın bir başka özelliği daha vardır. Kendisine "body guard = Muhafız" olarak rahmetli Menderes'in polisini, unutulmaz Bumin Yamanoğlu'nu tutmuştur.

Şellefyan Türkiye'deki bütün emlâkini elden çıkarmıştır. Bir gün kendisinden, bir yabancı diyardan atılmış bir kart alırlarsa, Buğday Sokaktaki **ahbabı** belki rahat nefes alacak, Caddebostandaki ise her halde şaşıracaktır. Şaşılacak bir başka cihet, **elinde** hiç malı bulunmayan bu yaman zata bankaların **açmış** olduğu ve milyonlarca lirayı bulan kredilerdir. Bu konuda girişilecek bir araştırma çok ilgi çekici sonuçlar verecektir.

Mıgırdıç Şellefyan biten hafta **da** Ankara'daydı ve dostlarının ziyaretine gitmek görevini tabii ihmal etmedi. Perşembe sabahı İstanbul'a uçan uçak, böbürlenen bir ermeni vatandaşımızı, Mıgırdıç Şellefyan'ı. çok büyüğü elinde tutan esrarengiz zati Tünel'de, Hıdivval Palasta, 80 bin lira sarfederek yaptırttığı meşhur, ses geçirmeyen **odasına götürüyordu.**

GÜNERİ CİVAOĞLU

TURİZM

İstim arkadan da gelebilir

Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşad,

"— Beyfendi, bu mesele ile ilgili evrakı dün akşam 18.30'da mı imzaladınız?" sorusuna,

"— Valla, evrak imzalarken, saat yazmıyoruz. Ama dün gece iftardan sonra imzaladım" diye cevap verdi.

"— İşi alan, Bahadır Dülger miydi?"-

"— Evet, olabilir,.. Herkes olabilir... Bahadır Dülger neden olmasın?."

Tuhaf olay, böylece doğrulanmış oluyordu.

Nihat Kürşad, ihale yapmadan, satınalma komisyonundan geçirmeden, ilgili genel müdürün onayım almadan 1 milyon 375 bin liralık bir işi, Bahadır Dülger'in ortak olduğu ve sermayesi 200 bin lirayı geçmeyen meçhul bir reklâm firmasına hediye etmeğe kalkmıştı. Olay duyulunca da, karanlık dememiş, soğuk dememiş, iftardan sonra Bakanlığa koşmuş, evrakı Özel Kaleminde tekemmül ettirtmiş, imzalamış veÖözel Kalemde bekleyen Bahadır Dülger'e elden vermişti. Bu ölçüde bir işin, satınalma komisyonundan, ilgili genel müdürlükten geçmeden, yazısı Özel Kalemde yazılarak, Bakan tarafından böy:e re'sen karara bağlanması pek, görülmüş bir metod değildir. Nitekim bu metodun normalden farklı olduğunu Kürşad da kabul etmektedir,

"— Beyfendi, bu uygulanan, normal metoddan başka ve farklı değil mi?"

"<— Başka metod, evet,.. Ama, adam piyasaya sürüyor, ne yapalım? Biz kendimiz yaptırıyorsak, başka türlü olur, doğru. İhalesi yapılır, komisyondan geçer. Şimdi adam, piyasaya mal çıkarıyor. Bilim istediğimiz kalite ise alacağız. Bir kere de bir Belçika firmasından böyle almıştık,"

Bu milletin parası..

Mesele, bir broşürün Bakanlığa satılması ile ilgilidir. Bahadır Dülger, ortak olduğu Prop Türk Reklamcılık Şirketi adına Bakanlığa müracaat etmiş, Papa'nın Türkiye'ye gelişiyle ilgili resimlerle hazırlanan birkaç sayfalık bir broşürü satmayı teklif etmiştir. Bakanlık, nedense, şirketin teklifine büyük ilgi göstermiş, broşürün satın alınması için 4.5 milyona yakın para ayrılması için teşebbüse geçilmiştir. Ancak, Bakanlığın imkânları, bu ölçüde bir harcamaya müsait değildir. Bir kere, bu tip işler için Bakanlık bütçesine konulan paranın tümü ancak bu meblâğ kadardır. Ayrıca, 1967 Bütçesine konulan, bu işlerle ilgili para da harcanmıştır. Nitekim ilk temaslarda, yetkili kimseler, teklifi bu şekilde karşılamışlardır. Broşür alınması, yaptırılması gibi işlerin sorumlusu olan Tanıtma Genel Müdürü Ümit Halit Demiriz, Bahadır Dülger'in teklifini Bakanın re'sen kabul ettiğinin bilinmediği bir sırada, Prop Türk'ün' teklifi hakkında,

"— Bir teklifleri var ama, malî yılın sonundayız. Para verebileceğimizi sanmıyorum" demiştir.

Ama işin içinde Bahadır Dülger'in ağırlığı olunca, yine de başka çareler aranmıştır. AID -Amerikan Yardım Teşkilâtı-'den bu iş için yardım sağlanmasına teşebbüs edilmiş, fakat red cevabı alınmıştır. Prop Türk'ün broşürü için AID'den yardım sağlanması için teşebbüsü yürüten, Bakanlığın Müsteşar Muavini ve eski DP milletvekili Sadır Giz'in kardeşi Münci Giz'dir.

KÜRŞAD VE DEMİRİZ
Ekstra kimseye ekstra muamele

BAHADIR DÜLGER
Ekstra zat

1954' ten 1968' e..

TÜRKİYE 1954 ile 1960 arasında, demokratik rejim konusunda bir dar kapıdan geçmiştir. O devrede saatlerin akrep ve yelkovanları ters döndürülmeye çalışılmış, suların ters akıtılması için gayret sarf edilmiştir. 1954 ile 1960 arasında Menderes bir deneme yapmıştır: Türkiye'yi 1925'lere geri götürebilecek ve kendisi İsmet Paşa olabilecek midir?

"Şeyh Salt ve İsyanı" kitabına çalışırken -ki bu kitap, yeni yılın, ilk oylarında Akis Yayınları'nda çıkacaktır. 1925'lerin üzerine dikkatle eğilmek "fırsatını buldum. Başbakan İsmet Paşa Takrir-i Sükûn Kanununu getirmek ve mem leketi onun gölgesinde idare etmek için ne söylemişse, her çeşit hürriyet ve bilhassa basın hürriyeti konusunda ne demişse, nasıl bir muhalefet anlayışı belirtmişse Menderes 1954-60 devresinde tıpatıp aynı şekilde konuşmuştur. Baktım, Başbakan İsmet Paşa'nın da Mecliste silâhşörleri varmış. Osman Kavrakoğlu'lar, Ahmet Hamdi Sancar'lar, Necmeddin Önder'ler, Nusret Kirişçioğlu'lar Menderes'in değil, İsmet Paşa'iun yarattığı ve önce kullandığı tiplermiş, Mecliste Muhalefete, muhalif liderlere saldıran, basım suçlayan, sert tedbirlerin tasanlarını getiren Recep Beyler, Mahmut Esat Beyler, İhsan Beyleri Cemil Beyler tarihin karanlıkları içinden sıyrılın gözlerimin önünde silâhşör halleriyle canlandılar.

Başka bir benzeyiş, İsmet Paşa'nın o Türkiye'yi Gazi Paşa'nın emriyle, arzusuyla, desteğiyle kurmuş olmasıdır. Menderes da, Cumhurbaşkanı Bayar'ı hor saman arkasında bulmuştur. Ama onların gafleti kendilerinin Gazi Paşa ve İsmet Paşa olmadıkları, ondan da önemlisi, Türkiye'nin 1925 şartlarını çoktan geride bıraktığı terçeğini görmemiş bulunmalarıdır.

Bu hatayı Menderes havatıyla, Bayar klâsik bir siyasi mevta olmakla ödemişlerdir.

O faturaların ödenmesiyle Türkiye'de kapanan, insan hak ve hürriyetlerinin üstüne ambargo konulabildiği devirdir. İnönü kendi kendini yenileyebilmişken Men deresin 1925'lerin İsmet Paşa'sını hortlatmaya çalışmış olması hazin bir tecellidir. Fakat demokratik rejim böyle bir teşebbüse mutlaka muhtaçtı.

AKİS öyle bir devirde, bu te şebbüsü akamete uğratmaya ka rarlı ve azimli cephenin önünde bayrağı taşımıştır ve zafer bizde kalmıştır.

TÜRKİYE bugün, 1960dan da başka şartların içindedir. Benim neslimden, Cumhuriyete. gözlerini açmış nesilden bir grup insan, belki de manevî bir boşlu ğun aksülameli olarak tuhaf bir din ve dindarlık anlayışı taşımaktadırlar. Bunların başını, bizzat Demirel çekmektedir ve o anlayıştaki kimseleri devletin kilit nok-

METİN TOK ER

talarına yerleştirmektedir* Günaydın denmesini kabul etmeyip esselâmüaleyküm diye selamlanmayı bekleyen Müsteşarlardan bahsedilmektedir. Dairelerine mescit yaptırtan Genel Sekreterler anla tılmaktadır. Beş vakit namaz kılan, namaz zamanlarında işini bı rakan, ortalıkta takunyayla dolaşıp abdest alan Genel Müdürler söylenmektedir. Bunlara karşı küçük memurların tabasbusu aynı anlayışta dindar görünmektir. Böylece dalga dalga bir sahte taassup, bir gösteriş dindarlık yayılmakta, mubah sayılmakta, kuvvet kazanmaktadır. Bu havayı, şeriatı medeni kanunun yerine getirmek, tesettürü ihya emek, devleti bir islâm devleti haline sokmak sevdasında olan militan grup, teşki lâtlanmak için gayet elverişli bulmaktadır.

Teşkilâtlanmaktadır da..

Artık, fütursuzluğu her gün bir raz daha artan gazeteleri, gazetecileri, erkekli dişili konferanscıları, vaizleri vardır ve kalabalık bir çember sakallı, profesyonel güruh onların vurucu kuvveti olarak hazırlanmaktadır.

DİN ile oynamanın daima işi kolaylaştırmış bir tarafı vardır. "Canım, öyle yapmış da ne olmuş.." denilir. Meclis Başkanı Parlâmentoda iftar vermiş de, ne olmuş? Başbakan camide namaz kılıp bunu gazetelere yazdırtmış da, ne olmuş? Cumhurbaşkanı Londra'da müslüman devletler elçilerinin kendisine, müslüman bir devlet başkanı sıfatıyla özel kabulresmi tertiplemelerine müsaa de etmiş de, ne olmuş?

Bunların mahiyetleri değil, mânaları itibariyle nasıl bir önem taşıdığım görmemek için basiretin bağlanmış olması gerekir Nasıl ki bu yolu, Demirel'in, seçim lerde oy vurmak için "Türkiye'de 'ben müslümanım' demek hakkını sağlayacağız" tarzındaki propagandası açmıştır.

1925'lerde İstiklâl Mahkemesinin Başkam, Şeyh Sait'e soruyor:

"— Dini kurtarmak için silâha sarıldığını söylüyorsun. Kim, kimin dinine dokundu? Camilerde ezan okunmuyor muydu? Namazım kılmıyor muydun? Orucunu tutmuyor muydun? İbadetine bir karışan mı vardı?"

Şeyh Salt cevap veriyor:

"— Hata etmişim. Kusur etmişim."

Hayır. Ne hata etmiştir, ne ku sur. Onun istediği dinî haklar değildir. Din devletidir. Dinî hakların kullanılması, şahısların ibade ti Cumhuriyetin hiç bir gününde kısıtlanmamıştır bile..

ÖNÜMÜZDEKİ günlerin Türkiyesinde batılı demokratik düzene gönül vermiş, o Meale bağlanmış olanların bu cepheyle savaşı mutlaka patlayacaktır ve bayrağı gene en önde, fakat öteki uca, bolşevik düzen taraftarlarına da kaptırmaksızın taşıyacak olanlar mutlaka çıkacaktır.

Bu broşür için AID'den yardım istenmesi ile ilgili soruya, Tanıtma Genel Müdürü Demiriz,

"— Var öyle bir şey, galiba... Bunu Münci Giz iyi bilir, ona sorun" diye cevap verdi.

Fara AID'den de temin edilemeyince ümidin kesilmesi ve Bahadır Dülger'e red cevabı verilmesi normal olan yoldur. Ama yine öyle olmamış, başka imkânlar aranmıştır. Neticede bulunan formül, 1967 Bütçesinde para kalmadığına göre, bu broşürlerin 1968 Bütçesinden alınmasıdır. Nitekim, Bakanın alelacele imzalıyarak Bahadır Dülger'e verdiği ve Bakanlık Özel Kaleminin tarih ve numarasını taşıyan yazıda, Papa ile ilgili, f yatı 2.75 lira olan broşürlerden 500 bin adet satın alınacağı belirtilmiştir. Bu iş için ödenecek para Bakanlığın bu işlerle ilgili bütçesinin üçte birini teşkil etmektedir.

Kürşad, bunun bir satın alma işlemi olmadığını, broşürler Bakanlığın istediği Kalitede olduğu takdirde satın alma işine sıra geleceğini ve satınalma komisyonuna o zaman başvurulacağını ileri sürmektedir. Tabii bu, istimin arkadan gelmesi demektir. Satınalma komisyonu, herhalde, koskoca Bakanın bizzat siparişte bulunduğu, Bahadır Dülger'e ait şirketin broşürlerini satınalmayı kolaylıkla reddedemiyecektir.

TEOMAN EREL

ADALET PARTİSİ

Dibi tutan cadı kazanı

AP İstanbul milletvekili Hami Tezkan, galip bir komutan edasıyla,

"— Ne olacak canım, Aydın Yalçınla Turhan Dilligil'in naneleri... Gelip de içerde görseydiniz profesörü, perişan oldu" dedi.'

Halbuki Aydın Yalçın biç de, perişan olmuşa benzemiyordu. Nitekim "hodri meydan" demekte gecikmedi ve aynı gün kendisiyle konuşan gazeteciye şunları söyledi:

"— Ben daha konuşmadım ki... Onlar şimdilik, evhamlarıyla mücadele ediyorlar."

Yeni bir soru üzerine de, her anlama gelebilecek, gayet edalı bir "ha hayy" çekerek ekledi:

"— Aslında, onların hedefi ben değilim. Temsil ettiğim ve mücadelesini yaptığım AP'nin temel felsefesi, onları tedirgin ediyor. Ama, önemli değil. Mecliste TİP beni eleştirdiğinde nasıl memnun oluyorsam, bu sivri ucun hücumundan da çekinmiyorum."

Aydm Yalçın'a göre, bu "sivrî uç "tan bazıları, şeriatçilerin affina karşı çıktığı için, bazıları da Grup Yönetim Kuruluna giremediklerinden kendisini "yemeğe çalışıyorlar"dı.

Ne var ki, hodri meydân diyen sadece Aydın Yalçın değildir, Yalçın'in muhalifleri, narayı çoktan patlatmış, son hamleye hazırlanıyorlardı. Bunlardan Turhan Dilligil, bu çarşamba günü, duvarında Menderes'in büyük bir resmi asılı olan bürosunda bunu açıkça söyledi ve,

"— Sivri uç, Aydın Yalçın'ın kendisidir. Bu sivri uc, jurnale kadar gider. Bunun müşahhas örneği, beni Silahlı Kuvvetlere jurnal etmiş olmasıdır" dedi.

Dilligil'in bir başka iddiası ise, Aydın Yalçın'ın er-geç tasfiye edileceğiydi.

Karma muhalefetin derdi

Bu salı günü yapılan toplantıda, Grup Yönetim Kurulu hakkında genel görüşme açılmasını isteyen önergenin kabulü Üzerine, AP içindeki çatlak daha da büyümüştür. Başbakan Süleyman Demirl'in dahi bir yerde, "Ayıp,'ayıp, yapmayın", "Eski defterleri karıştırmayın" demek zorunda kaldığı toplantıda, halen partiye hâkim olanlarla hâkim olmak isteyenler arasındaki bütün köprüler atılmış ve mücadele, kritik noktaya ulaşmıştır.

Grup toplantısının galipleri ve mağlûpları, şimdi, bütün güçlerini kulise vermiş ve genel görüşmenin yapılacağı toplantıya hazırlanmaya başlamış durumdadırlar.

Grup Başkan Vekili Aydın Yalçınla onun Yeminliler olarak bilinen ekibini, ne pahasına olursa olsun, harcamayı kafalarına koyan Bilgiçciler ve yan kuvvetler, Yalçın'ın bir zamanlar DP'ye, daha sonra da AP'ye ihanet ettiğini yaymaya çalışmaktadırlar. Bunlardan bir kısmının iddiasına göre, Yalçın ve arkadaşlarının bu tutumu devam etmekte ve bunlar, kasıtlı olarak, Hükümeti güç durumlarda bırakmaktadırlar. Aydın Yalçın'ın, son Kıbrıs olayları dolayısiyle yapmış olduğu konuşma ve iki grup sözcüsünün, Tütün ve Alevilik konularında Muhalefetin görüşünü desteklemeleri, bunun açık örneği olarak nitelenmektedir.

İSMAİL H. YILDIRIM
Sağ kanattan sesler

Bunların ihsas etmekten çekinmedikleri bir başka husus da, parti üst kademelerine hep, "sonradan gelmeler"in hâkim olduğudur. Aydın Yalçın, Talât Asal, Nurettin Ok, bazı Bakanlar bunlar arasındadır. Hele, Başbakan Süleyman Demirel'in bazen açıkça, bazen de el altından bunlara kanat germesi ve bunları "mutemet adam" olarak kabul etmesi; iddia sahiplerini çileden çıkarmaktadır.

Yalçın muhaliflerinin gocundukları bir başka husus da, Yalçın ve ekibinin, kendilerinden hep, "sivri

HAMİ TEZKAN
Kelle isteyenler

Bir görüş

3. Parti hakkında

Erdoğan Yüceliş

AKİS Dergisinin 18 Aralık 1967 (Sayı -10) tarihli sayısında dikkatimizi çeken bir konu yardı: Üçüncü Parti En İlerde.

Bu yazı hattızatında 13 Kasım 1967 tarihinde yine AKİS'te yayınlanmış olan "Üçüncü Parti Ne Âlemde?" başlıklı yazının tekzibi idi .Fakat bu tekzipte sayın Aybar "sosyalizm, kapitalist,sisteme karşı bir diğer şık, alternatif bir sistem ve sosyal evrimde kapitalizmden daha ileri bir safha olarak temel nitelikleriyle birdir, ama her ülkenin sosyalizme giden yolu ve sosyalist, sistemi uygulama şekil ve yöntemi milli özellikler gösterir. Türk sosyalizminden maksat, sosyalizme götürecek, Türkiye'ye özgü. kalkınma yöntemi ve sosyalizmi uygulama şeklidir (1)" demektedir ki biz bunu, Türkiye'ye özgü ve Türk sosyalizminin bir kalkınma yöntemi olarak göremiyoruz.

Çünki, TİP adına konuşan, konferans veren, yazı yazan ve hatta sosyalist eylemde olup TİP camiasında bulunan kişiler Türkiye'ye özgü sosyalizmden ziyade sosyalizmin bilimselliğine varmış olarak "ilmî sosyalizm"in savunucusu oluyorlar.

Meselâ o şahıslar ki,

1. "Ben sosyalizmi ihtilâlci olduğu için değil bilimsel olduğu için benimsiyorum", derse,

2. Sayın Demirel hakkındaki yazısının sonunu "Onun sözlüğünde de (Batı ittifakı) veya (Batı ile beraber olma) çağımız kültüründen uzaklaşma, sosyalist rönesansı yadsıma, bilimsel sosyalizm ve kapitalizm tartışmasını kabul etmeme demektir. Yook bunun başka türlü anlatımı... (2)" diye bağlarsa,

3. "Aslında sosyalizm çok sağlam, bir felsefe temeli üzerinde oturur. O temel maddeci dialektiktir. (3)" diyerek, olayları Diyalektik Materyalizm açısından değerlendirirlerse (4),

4. "Ve Türkiye'nin gerçek birliği ve kaynaşması sosyalist, dönemden sonra, devletin gerçekten halka mal edilmesi ve ortaçağdan beri sürüp giden temeldeki ekonomik yapının halk yararına tümden değiştirilmesiyle gerçekleşebilecektir.(5)" görüşünü savunursa,

5. "...Bu pratik görüşün diğer fakat daha derli toplu ifadesi de, Türkiye için ve Türkiye'ye mahsus, yeni bir gelişme teorisi, yeni bir sosyalizm bulmak teklifidir. Bu fikir de yersiz ve yanıltıcıdır. Bilindiği gibi sosyalizm belli bir değerler sistemidir. Ve bunun gerisinde de, sosyal değişimi tahlil ve izah eden belli bir metod vardır. Bu metod ilim metodudur. Doktrini ne olursa olsun bütün ciddi sosyolog ve tarihçiler tarafından benimsenmiştir. (...) Bu sebepten yeni bir sosyalizm modeli, bir Türkiye sosyalizmi bulmak için beyhudeliği mukadder gayretler sarf etmemelidir. (6)" düşüncesinde olursa,

6. TİP'in bir numaralı savunucusu olup, Türkiye'nin yegâne sosyalist partisi olduğunu söyleyen zat, "Bu eğilim, uzun, uzun yıllar eylemsizlikten bunalan Türk solunun bir tepkisi sayılarak hoş görülmeli. Ne var ki, sosyalizm madem ki bilimsel sosyalizm-dir... (7)" derse.

İşte bu yukarda misal olarak verdiğimiz hakikatler, anlatmak istediğimiz anlama kifayet edeceğinden misalleri çoğaltmakta bir fayda görmüyoruz.

Yine sayın Aybar'ın "Toprak reformu, bilindiği gibi, toprakların devletleştirilmesi değil, tersine topraksız ve az topraklı köylü çocuğunun toprağa kavuşturulmasıdır. Küçük sanatkârlar ve esnaf da özel sektör değildir. Büyük sermaye modern araçlarla iş yapan özel teşebbüsün devletleştirilmesinde kullanılacak kıstasları Anayasa'nın 40. maddesi vermiştir.. (8)" deyişini Marksist açıdan bir değerlendirme olarak görüyoruz. Fakat onlar yine kurtarıcı olarak, sosyal adaletin dayanağı olan Türk Anayasasına sığınmaktadırlar. Ama herhalde gözden kaçmış olacak, Anayasanın 40. maddesi kamu yararına çalışan özel teşebbüsleri devletleştirmekten bahsetmemektedir.

Görüşümüz odur ki, olaylar bu açıdan değerlendirildiğinde, TİP'in komünist bir parti, olup olmadığını bilemeyiz ama, 1848 yılı şubatında bilimsel sosyalizmin temel belgesini teşkil eden "Komünist Partisi Beyannamesi"ni -yayınlayan (9) Marx - Engels ikilisinin görüşlerini aksettirdiğini gayet emin olarak söyleyebiliriz. Ve bu görüşümüzü doğrulayan (Sovyetler Birliği) adlı 36 sayfalık bir Rus propaganda broşürü var ki elimizde, 8. sayfası, "1917 yılı Ekim ayında yapılan Büyük Sosyalist İnkılâp sayesinde halk, memleketin, bütün tabii servetlerinin, fabrikaların, maden ve kömür ocaklarının, demiryollarının ve bankaların efendisi oldu. Toprak da halkın malı oldu ve onu işleyenlerin emrine verildi" demektedir.

Bu tip olayların akışı, Türkiye'ye özgü sosyalizmin "Bilimsel Sosyalizm" olduğu görüşünü kuvvetlendirmektedir ki, sayın Aybar'ın iddiasının gerçekleri değiştirmek istemekten öteye gidemiyeceğini belirtir ye Burgiba'nın şu sözlerini TİP alâkalılarına ithaf ederim.

"Tunus sosyalizminin 'ilmî' olmadığım iddia edenler olabilir. Eğer bundan Marksist' Şemayı izlemediğimizi kasdediyorlarsa, bu doğru; zira (Marksist şemanın) az gelişmiş memleketlere uygulanamıyacağı düşüncesindeyiz. (10)"

1. *AKİS (Sayı -10) Sayfa: 8, sütun: 2*
2. *KİM (Sayı-488) Mehmet Kemal. Sütun: i, son pragraf.*
3. *Çetin Alton (Azıcık Daha Derine Doğru) 11.10.1966*
4. *Çetin Attan (Boşuna Bir Çabalama) 16.12.1967*
5. *Çetin Alton (Sünni-Alevî Meselesi) 16.6.1966*
6. *Sadın Aren (Nasıl Bir Sosyalizm), İnkar Fırtınası adlı kitaptan. Sayfa: 248*
7. *İlhan Selçuk (Sol Yayınları) 12.11.1967*
8. *Kapitalist Toplumda Stmflar - Sosyal yayınlar.*
9. *Sosyalizm Sözlüğü. Sayfa: 92*
10. *Tarık Zafer Tunaya. (Arap Sosyalizmleri) Milliyet Gaz. 26.3.1965*

BAŞBAKAN DEMİREL
Sol derken sağdan sıkıştı

uç" ve "aşırı sağcılar" şeklinde bahsetmesidir. Yalçın muhaliflerinden İsmail Hakkı Yıldırım, bunu, son Grup toplantısında da açıkça söylemiş ve "Bizler Derviş Vahdeti değiliz" şeklinde bir çıkış yapmak gereğini duymuştur.

Muhtelif sebeplerle daha önce ayrı düşen Bilgiçciler ve "Üçüncü Dünyacı"lar, Aydın Yalçın ve ekibine karşı verdikleri bu mücadeleyi beraber yürütmektedirler. Üçüncü Dünyacıların belirgin niteliği, "az milliyetçi, az islamcı, az Menderesçi" olmalarıdır.

Çok sağcılarla az sağcılar

Bu karma muhalefetin AP içinde yaymaya çalıştığı bir başka görüş de, Aydın Yalçın'ın genel başkanlığa oynadığıdır. Yakın gelecekte YTP'den yapılacak transferler buna bir hazırlık olarak gösterilmektedir.

Ültra - liberal Prof. Aydın Yalçın ve arkadaşları ise, bütün bu iddiaları gülünç bulmaktadırlar. Onlara göre, kendilerine karşı beliren muhalefetin amacı, Grup Yönetim Kurulunu ve parti üst kademelerini ele geçirmektir. Bu, bir anlamda, partinin de ele geçirilmesi sayılacağından, mücadele kırankırana ,olmaktadır.

Bütün bu keşmekeşten anlaşılan, Başbakan Demirel'in, ağırlığını Yalçın ve arkadaşları tarafına koyacağıdır. Son Grup toplantısı bunu göstermiştir. Demirel, kanadını Yeminliler üstüne germiştir. Bu yüzden muhalifler, fazla diretseler bile, istedikleri "kelle"yi alamıyacağa benzemektedirler.

AP, kritik günler yaşamaktadır. Bayramdan sonra yapılacak Grup Yönetim Kurulu hakkındaki genel görüşme, olayları daha da hızlandıracaktır. Bilinen, boy hedefi Aydın Yalçın ve arkadaşlarının hani harıl bu toplantıya hazırlandıklarıdır. Onların da ellerindeki kozları açmaları sonunda çıkacak gürültü, hem AP ve hem de Demirel için bir sürprizle sonuçlanabilir. Bunun şekli, yakın gelecekte belli olacaktır.

YILMAZ GÜMÜŞBAŞ

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Eşeğini dövemeyen kimi döver?

Mehmet Ali Aybar konuşurken son derece hiddetliydi. TİP'in Doğuda düzenlenen mitinglerde bölgecilik, kürtçülük yaptığı, o tehlikeli kanaldan kütlelere inmek sevdası güttüğü yolundaki İthamları şiddetle reddediyordu. Bunlar birer "alçakca iddia" idi. Bunları çıkaranlar, Türkiye'de TİP'e tahammülü olmayan kompradorlar, sömürücüler, ka pitalistler idi.

Ancak, bu sıfatlar kendilerine asla verilemeyecek kimseler TİP'in Doğu'daki faaliyetlerinden kendi terini ve partilerini ayırmayı doğru bulmuşlardı -CHP'liler- ve bundan bir süre önce "Irak Halkının Sesi" adım taşıyan ve Barzani tarafından idare edilen bir istasyon, kürtçe ya. yınında aynen şunları söylüyor, Türkiye'deki "Kürtler"e şu haberi veriyordu:

"Türkiye'den bildirildiğine göre Kürt halkımız Türk Kürdistamnda ayağa kalkmıştır ve kendilerini zalim Türk efendilerinin mahkûm ettiği esaret, açlık ve sefaletten kurtarmak için milli bir kurtuluş hareketine hazırlanmaktadır. Bu haberler bir kaç gün önce büyük bir millî miting yapıldığım ve buna o bölgede yaşayan binlerce Kürt evladının katıldığını söylemektedir. Mitingte bazı tanınmış Kürt şahsiyetlerinden başka Türkiye İşçi Partisi temsilcisi olarak Behice Boran ve Tarik Ziya gibi meşhur milliyetçi aydınlar da bulunmuşlardır. Mitinge katılan bazı temsilciler Kürtçe nutuklar vermişler ve Kürt şiirleri okumuşlardır. Bunlar bütün teferruatı ile Kürt halkının Türk hâkimiyeti 'altında yıllardır devam eden fakirliğini ve maruz kaldığı baskıları dile getirmişlerdir. Mitingte Doğu, ye Güney Doğu Anadolu ihmal edilmiş bir bölge olarak, sefaletin ve açlığın merkezi diye,tarif edilmiştir. Hatipler Türk Hükümetini bu bölgede kasten cehaleti ve açlığı devam ettirmekle suçlamışlardır. Mitingin sonunda Kürt halkının millî hakları elde edilmeden mücadeleye son verilmemesi kararı alınmıştır. (...) Bu Türk Kürdistanında aynı maksatla düzenlenen üçüncü mitingdir. Bundan Önceki ikisi Diyarbakır ve Doğu ile Güney Doğu Anadolu tertip komiteleri tarafından düzenlenmiştir ve bunlarda Çetin Altan, İlhan Selçuk, Ya-ar Kemal, İlhamı Soysal ve Aşık İhsanı gibi bir çok tanınmış milliyetçiler ve gazeteciler de hazır bulunmuştur."

TİP Genel Başkanına, bu Kürt radyosuna savcılık eliyle bir tekzip göndermek istemesi halinde -zira, yayında hilafı hakikat noktalar vardır- şu bilgi verilebilir: Yayın, 30/9/67 tarihinde GMT saatiyle 14.15'e "Irak Halkının Sesi" radyosunun kürtçe yayınında yapılmış,

BBC'nin dinleme servisi tarafından dinlenmiş ve yayının metni bu servis tarafından Londra'daki Türkiye Büyük Elçiliği askerî ataşeliğine verilmiştir.

GAZETELER

Solculuk ve patlıcan hakkında

Bundan bir süre önce, bir TİP organı olarak çıkarılmakta olan ve başta Çetin Altan, bir çok TİP'li ve TİP'çinin yazdıkları bir haftalık dergide Akşam gazetesinin hücumlara maruz bırakılması çok kimseyi şaşırtmıştı. Sonradan bu hücumlar devam etti ve hayretler arttı. Hücumların sebebi, gazetede zaman zaman çıkan ve "kompradorca" bulunan başyazılardı. TİP'li dergi bunları gazetenin sahibi Malik Yolaç'ın "dümencilik"inin icabı olarak değerlendiriyor, tavşana kaç, tazıya tut dediğini belirtiyor, Mâlik Yolaç'ın kapitalist hayatını yeriyordu.

Fakat nedense, bu "dümenci başyazılar'ı Malik Yolaç'ın kime yazdırttığını dergi araştırma lüzumunu hissetmedi. Biten hafta içinde bu araştırmayı yapanlar,yeni bir hayretten, ağızları bir karış açık halde kaldılar. **Başyazıları yazan kalemle aynı gazetede, belki de aynı gün, kendi sütununda sol edebiyat parçaları döktüren kalem birdi ve İlhami Soysal'a aitti! İlhami Soysal "dümen"i gerektiren konuların direktifini "patron"dan alıyor ve onları başyazı sütununda oya gibi işliyordu. Tabii gazete bu yazılara karşılık, solcu yazara bir de ekstra telif ödemektedir.**

Marksist felsefenin temelinde materyalizm bulunduğuna göre bunun, TİP organını neden kızdırdığı henüz anlaşılmış değildir.

İLHAMI SOYSAL
Bir kılıcın iki yanı

İSTANBUL

BELEDİYE BAŞKANI İŞCAN
Hoş sedası baki kalacak

Rüyaları renklendiren koltuk

İstanbul Belediyesinin dört yıllık Başkanı Haşim İşcan, bundan bir süre önce, makam odasındakilere:

"— Münakaşa etmenize hiç lüzum yok. Buradaki masa öyle bir masa ki, oniki kişiyi rahatça alır. Onun için, sıkmayın kendinizi, üzülmeyin! Bu masa hepinize yeter!" dedi.

Odadakilerin çoğunluğunu, Belediyenin AP'li Meclis üyeleri teşkil ediyordu. Bunların, daha aylar öncesinden, kendi aralarında, Belediye Başkanlığı için mücadeleye giriştikleri biliniyordu.

Ne var ki, AP İstanbul teşkilâtı içinde, Belediye Başkanlığı adaylığı konusunda başa güreşen Ertuğrul Adalı, Faruk Ilgaz, Cemil Yavaş, İhsan Yarsuvat, Dr. Cavit Köksal'ın karşısına AP İl Başkanı Kemal Pekim, Bayar'ın avukatı Orhan Cemal Fersoy, Zeynep Kâmil Hastahanesi Baştabibi Fahri Atabey, eski İmar ve İskân Bakanı Muhittin Güven dikilmekte gecikmediler. Belediye Başkan Yardımcısı Adalı ile Ilgaz'ın gene Belediye teşkilâtı içinde yaptıkları mücadeleden hangisinin kârlı çıkacağı hesaplanırken, Kemal Pekün'ün AP Genel Merkezinden torpil patlatmağa kalkışması, etrafı bulandırdı.

İşcan'ın hizmet hayatı

AP teşkilatındaki asların yaklaşan seçimler için birbirleriyle kapıştıkları şu günlerde, kendinden emin ve rahat durumda olan tek kişi, Haşim İşcan'dır.

Çoğunluğunu AP'li üyelerin teşkil ettiği Belediye Meclisine rağmen, dört yıllık görevi sırasında İstanbul'un şeklini değiştiren İşcan, sokaktaki adamın deyimiyle,. "İstanbul'un her köşesine damgasını vurmuş adam" sıfatım da kazanmıştır.

Edirne'deki çiftliğinde çiftçilik yaparken, 1925de başgösteren kuraklık yüzünden "sermayeyi kediye yükliyen" Haşim İşcan, sırasıyla, lise tarih öğretmenliği ve valilik yaparak, 27 yılım devlet hizmetinde geçirmiştir. .

İşcan, ilerlemiş yaşından beklenmiyen bir enerjiyle kendini İstanbul'un güzelleşmesine ve imarına vermiş, "az para sarfıyla çok kâr getirecek" hareketlere girişmiştir. 12 Aralık 1963'de Belediye Başkanlığı görevini devraldığı Belediyenin 886 milyon lira borcu bulunmaktaydı. Bu sebeple, Belediyenin hiçbir şey yapamıyacağı ileri sürülmüştü. Çünkü, o tarihte Belediyenin geliri de 210 milyon lira civarındaydı. Yapıma ve tamire muhtaç 2 bin kilometre yol, 2 milyar. 225 milyon lira isteyen kanalizasyon, şehrin ancak dörtte bir ihtiyacına cevap veren su derdi, ihtiyacın ancak yüzde 50'sini sağlıyabilen elektrik meselesi ile 500 milyon liraya ihtiyaç gösteren bir çöp konusu, Haşim İşcan'ı bekliyordu.

İşcan, ümitsizliğe kapılmadan, bugüne kadar uğraşmış, her çareye başvurmuştur. 886 milyon liralık borca rağmen, Haşim İşcan'ın İstanbul'a kazandırdıkları küçümsenecek şeyler değildir. Örneğin, Adnan Menderes'in, en sorumsuz ve şaşaalı devrinde bile kazma vurmakta tereddüt ettiği Karaköy meydanını İşcan, düzenlemekte sakınca görmemiştir. 3,5 milyon lira sarfederek yaptırdığı yeraltı geçidi, gene içindeki dükkânların geliriyle üçü yıl içinde kendini amorti etmiştir. İşcan, paranın nereden, nasıl çıkarılması gerektiğini çok iyi bilir. Karaköy'deki yeraltı geçidinin üzerindeki banka ve kafetaryayı ayda 50 bin liraya kiraya vermiştir. Bu yerin maliyeti ise Belediyeye 800 bin liraya malolmuştur. Demek ki, alman kirayla bu yer, birbuçuk yıl içinde kendini amorti edecektir.

Ayrıca, Taksim Gezisinin dununu da ilginçtin 1 milyon 900 bin liraya malolan bu gezideki dükkânlardan her ay 4 ile 70 bin lira arasında kira alınmaktadır.

Eskiden vasıtaların saatlerce bekleyip, güçlükle karşıdan karşıya geçtiği Unkapanı, bugün, İşcan'ın yaptırdığı yeraltı ve yerüstü geçitleri sayesinde mükemmel işler hale gelmiştir. Günde 32 bin vasıtanın geçtiği Aksaray ile Unkapanı arasında, Sarachanebaşı ve Unkapanı köprülerinin yapılması, yılda 1 milyon 400 bin liralık bir akaryakıt tasarrufu sağlamıştır.

AP'ye rağmen İstanbul

1963'teki belediye seçimleri sırasında tevessül ettiği kanunsuz bir hareket yüzünden Belediye Başkanlığını CHP'ye kaptırmış olan AP, sanki bunun acısını çıkarmak istermişçesine, hemen her işte İşcan'a engel olmaya çalışmaktadır. Oysa, bundan en çok zarar gören, İstanbul'un kendisi olmaktadır.

Örneğin, günde 1 milyon 500 bin kişinin gelip - geçtiği Eminönü meydanını açan, İşcan, burada da bir yeraltı ve yerüstü geçidi yapmak istemiştir. İçinde 200'den fazla dükkân bulunacak olan bu geçit, aynı zamanda, İstanbul'un en iyi iş yapan bir çarşısı da olacaktır. Fakat, Belediye Meclisinin AP'li üyeleri, bütün projeleri ve maketleri hazırlanan bu teşebbüsü baltalamaktan çekinmemişlerdir. İşcan'ın, belki de şimdiye kadarki eserlerinin en güzeli ve en büyüğü böylece, suya düşürülmüştür.

Bu nedenledir ki, Eminonü'ndekî meydanda, yayaların seçmesini sağlamak, trafiği hafifletmek, ayni zamanda tarihî Yeni Cami'nin güzelliğim de bozmamak için hafif demir köprüler yapılmıştır. İşcan, bu köprülerden ikisini, Belediye bütçesinden on para harcamaksızın, yedi yıllık reklam karşılığında bir bankaya yaptırtmıştır. Şimdi üçüncü Köprü için para koparacak bir kapı aramaktadır.

Yaptırılacak en büyük köprülerden biri de, Haliç'tedir. Bu köprü. Ayvansaray ile Halıcıoğlu arasında inşa edilecektir.

Nereden ve kimlerden geldiği iyi bilinen bir emirle son günlerde radyo konuşmaları TRT taralından yasaklanmış olan İşcan, İstanbullular için, unutulacak kimse değildir.

Öğrencileri arasında dört profesör bulunan İşcan'ın İstanbul hakkındaki düşünceleri ise pek şâiranedir. Haşim İşcan'a göre İstanbul, "Ufuklarında batmayan güneşlerin, sönmiyen mehtapların dinlendiği bir yerdir. Burada heyecan ateşleri, aşk perilerini yenmiştir. Dağlarında kudretin şahlanmış azameti, ovalarında ses veren renklerin bitimyen ‚güneşi vardır. İstanbul, meydanlarından yükselen âbideleri, her zerresinde yatan • kahramanlarıyla muazzam bir tarih meydanıdır.."

İstanbul'a gönül dermiş olan İşcan'ın karşısına, önümüzdeki seçimlerde, AP'li adayların hangi gerekçeyle çıkacakları, doğrusu, meral' konusudur.

M. A. B. •

KARAKÖY MEYDANININ BUGÜNKÜ HALI
İş yapan, bakalım, işini muhafaza edecek, mi?

ESKİ EVİNİZİ YENİSİYLE DEĞİŞTİRİYORUZ

Hemen söyleyelim ki, bu bir inşaat ilânı değildir. Biz sadece, evinizi yıkmadan veya satmadan da yepyeni bir hale getirebileceğinizi haber veriyoruz. Eviniz ne kadar eski olursa olsun, Sadosanla boyandığı takdirde birdenbire güzelleşir, tanınmaz hale gelir.' Sadosan* evinizi "gençleştirir". Piyasanın en mükemmel boyası olan Sadosan her bakımdan üstündür. Çabuk kurur, kolay yıkanır, duvarları yağmura karşı korur, solmaz. Sadosansız bina olmaz

Mat plâstik boya SADOSAN bir Dyo mamulüdür

GÜVENLİK KONSEYİ TOPLANTI HALİNDE

UTHANT

GELEN GİDENİ

Her yem yılın eşiğinde aynı soru sorulur: Acaba gelen yıl, giden yılı aratacak mı? Sonra bir ümit ışığı: Belki, yeni yılda dünyanın yüzünü güldürecek bazı gelişmeler olur da..

Dünya, 1967 yılına da bu soru ve bu ümitle girmişti. Fakat altık geride kalmak üzere olan bu uzun yılın kısa bir bilançosu yapılınca, 1967'nii ne gideni arattığı, ne de insanlığa ümit Verecek yeni bir gelişme getirdiği görülüyor.

1967'nin en ilgi çekici olayı, hiç şüphesiz, Orta Doğu'daki Altı Gün savaşıdır. Bu savaş sonunda İsrail, yalnızca Suriye, Ürdün ve Mısır'ın askerî gücünü yıkmakla kalmamış, aynı zamanda, Gazze bölgesiyle Sina yarımadasını ele geçirip Süveyş'in Doğu yakasına dayanmış, Ürdün'den Kudüs'ün eski yarısını ve Şeria ırmağının Batı yakasını almış, Suriye içine kadar girmiştir. Şimidi, Araplar kendisini tanımaya yanaşmadıkça, girdiği bu topraklardan çıkmaya niyetli olmadıkını söv lemektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'ın, Güvenlik Konseyinin geçen av aldığı bir karara uygun olarak, Orta Doğu sorununa bir çözüm yolu bulmakla görevlendirdiği arabulucu İsveçli Gunnar Jarring, şu satırların yazıldığı sırada, bölgedeki görüşmelerinin ilk raundunu tamamlamak üzeredir. Ama, tarafların katı tutumu hiç değişmeden sürüp gittiği için, ortalıkta belirmiş hiçbir ümit yoktur.

Büyükler ve küçükler

Orta Doğu buhranının başlarında ki tutumlarıyla tarafları birbirlerine karşı ittikleri halde, bir ke re savaş patlak verdikten Mora işin içine girmemeğe büyük dikkat gösterdikleri için, Altı Gün savaşı sırasında Birleşik Amerika ve Sovyetler Birliği arasında hiç bir kuvvet denemesi olmamıştır. Moskova'nın savaş sırasındaki hareketsizliği, başlangıçta, Sovyetler Birliği'nin Olta Doğu'daki prestijine büyük bir darbe indirmiştir. Ama bu devletin, sonradan, Arapların savaş aracı kaybını kapatmak için gösterdiği eliaçıklık ve Araplara sağladığı diplomatik destek, bu prestij kaybını şimdi biraz olsun gidermiş bulunuyor. Öteyandan, Birleşik Amerika da, savaş sırasında yalnızca İsrail'e yarayan bir tarafsızlık izlemesi ve savaştan sonra İsrail'den yana diplomatik ağırlığını koyması üzerine, bölgede bir kere daha Arapların şimşeklerini üzerine çekmişti. Fakat, sonradan, yenilgilerinin yalnızca kendi zayıflıklarından ileri geldiğini ve Batıyla ilişkilerini düzeltmedikçe işin içinden devamlı olarak zararlı çıkacaklarını gören Araplar, yıl sonuna doğru, Birleşik Amerika ve İngiltere ite diplomatik, bağlar kurmaya başlamışlardır.

Vietnam, ah o Vietnam!

İki büyük devleti birbirleriyle karşı-karşıya getirebilecek nitelikte görülen anlaşmazlık, hâlâ, Çin Ha k Cumhuriyeti'nin hemen burnunun dibindeki Vietnam savaşıdır. Birleşik Amerika'nın buradaki askerinin sayısı, bu yılla içinde, yarım milyona, verdiği ölülerin sayısı ise 15 bine yaklaşmıştır. Buna rağmen Birleşik Amerika bir zamanlar kapının arkasında olduğu söylenen zafere hâlâ ulaşamamıştır ve bu gidişle, ulaşacağı da yoktur»'

Füze savayım derken..

İki büyük devlet arasında, bir yandan çekirdekli silâhların yayılmasını önleme çareleri araştırılırken, öteyandan da silâhlanma yarışması alabildiğine devam edip durmaktadır. Başkan Johnson ile Sovyet

GENERAL DE GAULLE

BAŞKAN JOHNSON

BAŞBAKAN KOSİGİN

ARATACAK MI?

Başbakanı Kosigin'in haziran ayında yaptıkları Glassboro buluşmasında, çekirdekli silâhların yayılmasını önleme konusunda tam bir görüş birliğine varıldığı açıklanmıştı. Ama, Amerika Savunma Bakanı MacNamara gelecek yıl yerini bir başkasına bırakacaktır-, o tarihten kısa bir süre sonra, Birleşik Amerika'nın, şimdilik küçük de olta, bir füze-savar perdesi geliştirme karan verdiğini bildirerek; silâhsızlanma konusundaki bütün ümitleri baltalamıştır. Eğer bu füze-savar perdeleri Önümüzdeki yıllarda gelişecek olursa, şimdi dünyada iyi - kötü bir barış havası sağlayan çekirdekli dengede kökten değişiklikler olacak ve ortalık yeniden alabildiğine karışacak demektir.

Silâhsızlanma konusundaki ümitleri kıran bir başka gelişme de, Çin. Halk Cumhuriyeti'nin, 1967' içinde birinci ve ikinci hidrojen bombasını patlatmasıdır. Hızlı adımlarla büyük bir devlet olmaya doğru ilerlediği halde bu ülkenin bu yıl da Birleşmiş Milletler dışında bırakılması, Çin devinin hiç değilse uluslararası çerçevede denetlenmesini gene -ve bir kere daha- imkânsızlaştırmıştır.

Bloklar çözülüyor

İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan iki katı blok içindeki çözülmeler, 1967 yılında da devana etmiştir. Fransa'nın NATO'nun askerî örgütünden ayrılması üzerine, NATO merkezi Brüksel'e taşınmış Varşova Paktı içinde de Romanya, açıkça, askerî paktlara karşı olduğunu bildirmiştir. Federal Almanya, bloklararası ilişkilerdeki yumuşamadan yararlanarak, Doğu'ya yaklaşmak için bu yıl büyük çaba harcamışsa da, Bonn'un bu uvertürlerine Bükreş'ten başka cevap veren çıkmamıştır.

General De Gaulle, 1967 yılında, Ortak Pazar'ın kapılarını, ikinci de» fa olmak üzere, İngiltere'nin yüzüne kapatmıştır. Oysa İngiltere, bu kuruluşa girebilmek için, sterlinin değerini düşürecek kadar uysal görünmeye çalışmıştı. De Gaulle'ün bu tutumu, İngiliz kamuoyunda büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır.

1967'de, Lâtin Amerika devrimci' leri arasında büyük hayal kırıklığı yaratan bir olay da yer almaktadır! Ernesto "Che" Guevara'nın öldürülmesi. Küba'dan kaybolduktan sonra Bolivya'da dağa çıkan bu genç devrimcinin, Amerikalılar tarafından özel biçimde yerleştirilmiş ordu birlikleri tarafından öldürülmesi, Lâtin Amerika devrimcilerini son derece üzmüştür. Bunun hemen arkasından Fransız yazarı Regis Debray'nin otuz yıl kürek cezasına çarptırılması ise, Lâtin Amerika'daki gerillacılar için ikinci büyük darbeyi teşkil etmiştir.

Darbeler ve karşı • darbeler

Her yıl olduğu gibi, dünya, 1967 yılında da bazı darbelere ve karşı darbelere tanık olmuştur. Bunların en önemlisi, Yunanistan olaylarıdır. Nisan ayında bir Albaylar Cuntası, Atina'da demokrasiye' paydos dediği zaman, Kral, duruma hakim olabilirim ümidiyle, Cunta ile işbirliği yapmıştı, Fakat Cunta-Konstantin işbirliği aralık ayında yürümez duruma gelince, Kral, bir karşı - darbe denemesi yapmış, başaramıyacağını anlayınca da Roma'ya kaçmak zorunda kalmıştır. Fakat büyük dış baskılar karşısında kalan Cunta, işbaşında kalabilmek için Yunanistan'da demokrasiye benzer birşeyler kurmak gerektiğini anlamış ve bu yolda bazı adımlar atmak lüzumunu duymuştur. Bunun üzerindedir ki, şu satırların yazıldığı sırada, Konstantın'in yeniden Atina'ya dönmesi beklenmektedir.

Bundan hemen hemen tam 14 yıl önce, 1954 yılının bir Şubat günü, Ankara'daki Rüzgârlı Sokak üzerindeki matbaaların birinde 30 yaşında bir adam, baskıdan çıkmış bir dergiyi memnunsuzluk okunan gözlerle süzüyor ve şöyle diyordu:

"— Olmadı!"

Bu adam Metin Toker'di. Bu dergi AKİS'ti. Üç kişi, buldukları bütün parayı bir dergiye yatırmışlardı. Bu dergiyi çıkarmak için aralarından gazeteci olana, Metin Toker'e yetki tanımışlardı. Dergi hazırlanmıştı. Basılmıştı. Şimdi Metin Toker "Olmadı!" diyordu. Sonra, ilâve etti:

— Bu, yavrukurt gibi bir şey olmuş. Yeniden başlamalıyız.."

AKİS'in hikâyesi böyle başladı.

O olaydan 14 yıl sonra, aynı Rüzgârlı Sokakta, bu sefer 44 yaşına gelmiş bir Metin Toker, odasına topladığı AKİS mensuplarına dergi hakında aynı hükmü söylüyordu:

"— Olmuyor. AKİS'i kapatacağız.."

Metih Toker'i tanıyanlar, o bunu söylerken kafasında "Yeniden başlamalıyız.." diye düşünmekte olduğundan şüphe etmediler. Ama AKİS'in, bu yılın sonunda son sayısını çıkartarak yayınını tatil edeceğini ilân etmesi bütün Türkiye'de hem derin bir. tesir yarattı, hem de çok kimsede hüzün yarattı. AKİS'i sevenler ve AKİS'i sevmeyenler arasında..

AKİS, bütün dünyada "büyük endüstri" haline gelmiş olan basının şartlarına uyan meşhur gazete ve dergilere, yani kapılarını eski şekillerinin ve şartlarının üzerine kapatan gazete ve dergilere bir yeni ilâveyi teşkil ediyordu.

Üçlü Mir başlangıç

AKİS 1953 yılının kışında, Ankara'da, üç kişi arasında plânlandı. Bunların biri gazeteciydi. Yayılmış bir şöhreti ve on yıllık meslek tecrübesi vardı. Metin Toker'di. İkincisi, işadamlığını mesleğine tercih eden bir avukat. Metin Toker'in Galatasaray'dan sınıf arkadaşı Oktay Türegün'dü Üçüncüsü ise, Mecliste mütercim olarak çalışan, biraz parası, biraz tanıdığı bulunan genç ve güzel bir kızdı: Tülya Nemluk. Fikir Metin Toker'in oldu. Öteki ikisi onda istikbal gördüler ve katıldılar.

O tarihte Türkiye'de, Amerika'nın Time'ı tertibinde, ciddi bir siyasî aktüalite dergisi henüz çıkmamıştı. Bunun, çıktığı takdirde, bir şansı olacağına da inanan azdı. Fakat Metin Toker ile arkadaşları Türk basınında böyle bir yerin boş olduğu kanatindeydiler. Çıkaracakları dergi iyi çıkarsa rağbet görecekti. .

Büyük mesele, sermaye meselesiydi. Metin Toker çalıştığı gazeteden 600 lira aylık alıyordu ve onunla geçiniyordu. Ortakları gerekli parayı biraraya getirecek ha,lde değillerdi, ama tanıdıkları aracılığıyla bir banka kredisi sağlayacak durumdaydılar. Nitekim, sermaye olarak, her biri tarafından 5 bin lirası tekeffül edilmiş bir banka kredisi 1954 başında bulundu.

Şimdi, kolan sıvamak gerekiyordu. Bunu bilhassa Metin Toker yaptı. Şubatta yayınlanacak olan derginin ilânları verildi, kapak ve

CÜNEYT ARCAYÜREK

YUSUF ZİYA ADEMHAN

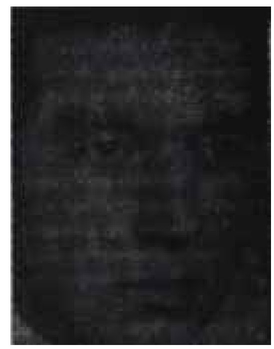
TARIK HALULU

METİN TOKER

KURTUL ALTUĞ

SÜLEYMAN EGE

AKİS'in hapishane ekibi

iç kâğıdı alındı, bayileri bulundu. Yazılarının, büyük kısmını Metin Toker yazdı. Kapakta tire bir kompozisyon vardı. Diğer yazılar, telif bedelleri sonradan ödenmek üzere dostlardan sağlandı. Telif bedelleri 5 lirayla 15 Ura arasında değişecekti.

Türkiye o sıralarda 1954 seçimlerine gidiyordu. AKİS tarafsız bir aktüalite dergisi olarak düşünülmüştü. İki büyük partinin liderinden, Adnan Menderes'ten ve İsmet İnönü'den AKİS birer makale istedi. İnönü'ye aracılığı Faik Ahmet Barutça, Menderes'e özel kalem müdürü Basri Aktaş yaptı. CHP' Genel Başkanı sorumlusunu tanımadığı, meşrebini bilmediği dergiye bir şey yazmayı reddetti. Üstelik Metin Toker Zafer gazetesinde çalışıyordu ve o yılların DP'sinin savunduğu ideallere yakındı.

Tuhaftır, AKİS sonuna kadar böyle kaldı, DP tamamile değişti, O idealleri savunduğundan dolayı AKİS'i hasım bildi ve cereyanın tersine yüzmeye çalıştığı nehirde boğulup gitti.

Menderes, yazısının yayınlanmasına müsaade etti. Hattâ, ilgi çekici bir cevap verdi Aktaş vasıtasıyla dedi ki:

"— Metin, benim ağızımdan bir yazı yazsın. Görüp imzalayayım. Yayınlasınlar."

Yazının konusu "Seçimlere giderken" idi. Eski Zaferin bir odasında Metin Toker ve gazetenin yazı işleri müdürü Fatin Fuat oturdular, kafa kafaya verdiler, "Adnan Menderes" imzasıyla bir yazı kaleme aldılar. Bunda, 1954 seçimlerinin 1950 seçimlerinin dürüstlüğü içinde yapılacağı, ondan çıkacak iktidarın memleketi demokrasi prensiplerine uygun olarak yöneteceği, artık Türkiye'de zorla iktidarda kalmak, iktidardan gitmemek gibi davranışlara yer kalmadığı belirtiliyordu. Adnan Menderes, tam bir demokratik idare lideri gibi, rahat ve geniş yürekli konuşuyordu.

Yazı, , Basri Aktaş vasıtasıyla Menderes'e iletildi. Menderes okudu ve beğendi. Her bir sayfasının altını imzalayarak iade etti. Vizasını vermişti.

Sil baştan

Ortaklar, dergiyi heyecanla bekliyorlardı. Çok masraf yapılmıştı. Başbakandan bile yatı sağlanmıştı. Metin Toker, Tülya Nemlûk'un Karanfil Sokaktaki evine elinde beğenmediği dergiyle gidip bunun piyasaya çıkarılmayacağını söylediğinde bir şaşkınlık oldu. O sayıyı çıkarmak, iyileşmesine sonradan çalışmak tezleri tartışıldı. Metin Toker buna karşıydı. AKİS ancak arzulanan dergi olarak çıktığı takdirde yaşama şansına malikti. Hazırlanmış olan derginin ise bununla bir ilgisi yoktu. Belki pahalı bir tecrübeydi. Ama, ancak tecrübeydi.

Ortaklar bu görüşü kabul ettiler. Metin Toker üç ay müsaade istedi. 14 Mayısta seçimler yapılacaktı. Dergi o tarihe . yetişecekti. Mayıs, dergi başlangıcı için elverişli ay değildi ama, seçim sonrasının civcivli havası yazın handikapını kapatacaktı.

AKİS 1954 Mayısının 15'inde çıktı. Seçimler yapılmış ve bunu büyük çoğunlukla DP kazanmıştı.

Akis'in Hikâyesi 1954-1968

Türkiye'nin istikrarlı bir demokratik rejime tam gireceği, her tarafta müsamahanın hâkim olacağı, hürriyetlere karşı saygılı davranılacağı inana herkese hâkimdi.

Hayret! DP bunun tam aksi yolu tuttu ve AKİS'i AKİS yapan ortamı, sanki arzulayarak yarattı. Zira böyle bir ortama hiç bir lüzum yoktu. Kudreti tartışılmayan, memlekete hâkim bir DP İktidarı oyunun bütün kaidelerine saygılı davranarak Türkiye'yi rahatlıkla ve üzüntüsüz idare edebilirdi. Bunun yerine DP liderleri her tarafta düşmanlar görmeye başladılar.

AKİS tam bir tarafsızlıkla yayınına koyuldu. Kapağında Celâl Bayar'ın bulunduğu ilk sayısı 6 bin basılmıştı. Bunun yarısı satıldı. Onu, kapağında yeni Başbakanın bulunduğu ikinci sayı takip etti. O biraz daha az basıldı, biraz daha fazla satıldı. Ankara'nın siyasî çevrelerinde dergi ilgi uyandırmıştı. En fazla konuşulan tarafı, tarafsızlığıydı ve bu, bir türlü anlaşılmıyordu. İnönü'ye o günler AKİS "Menderes tarafından mahsustan tarafsızlık kisvesi altında çıkartılmış bir dergi" diye tanıtılmıştır. Menderes'e ise şöyle denilmiştir:

"— DP işinde muhalif bir grup bunu size karşı bir yayın organı olarak finanse etmektedir."

Halbuki AKİS tarifsiz maddî sıkışıklık içindeydi. 15 bin liralık kredinin hemen tamamı bitmişti. Gerçi biraz ilân alınabiliyordu ama bayiler henüz para göndermeye başlamamışlardı. Derginin yaşayıp yaşamayacağından emin olmak istiyorlardı. Yaşamazsa, paranın üstüne oturacaklardı. AKİS'in her bir sayısı oradan buradan para denkleştirilerek çıkıyor, bazen matbaa, para getirilmezse dergiyi vermeyeceğini söylüyor, matbaa sahibine yüzsuyu dökülüyor, zaman zaman da matbaa değiştiriliyordu.

Metin Toker'in iki ortağı, gazetecilikle doğrudan bir ilgileri de olmadığından ve zaten bütün yük, sorum ve yetki onun üstünde bulunduğundan bir teklifi o sıralarda ileri sürdüler: Kendi beşer bin liralık kredilerini de Toker üzerine aldığı takdirde hisselerini devredeceklerdi.

AKİS böylece, çıkışının ikinci ayında Metin Toker'in tam idaresine girdi ve sonuna kadar fiilen öyle devam etti.

FEYZİOĞLU — KIRCA
AKİS'in yarattıkları

Hukuken çok değişiklikler göstererek..

Harikulade bir karar

AKİS, daha ilk yaz içinde, adı Türkiye'de belki de en fazla geçen dergi payesine yükseldi Nâmı, tirajının çok Üstündeydi Bilhassa siyasî çevrelerde herkes ondan bahsediyordu. Her partiden en namlı isimler AKİS sütunlarında imzalı makalelerini yayınladılar. Bunların arasında Fatin Rüştü Zorlu, Mükerrem Sarol, Fethi Çelikbaş, Hayreddin Erkmen, Hikmet Bayur, Faik Ahmet Barutçu, Server Somuncuoğlu gibi politikacılar da vardı. AKİS genel havası itibarîyle her hangi bir partiden değildi Ama DP'nin tuttuğu antidemokratik gidişi şiddetle yeriyor, onun şampiyonları aleyhinde vaziyet alıyor, DP liderlerine doğru yolu göstermeye çalışıyordu. Tabii, o hava içinde, tam methedilmemeyi DP idarecileri muhalefet olarak alıyorlardı ve AKİS ile uğraşmak hevesi o çevrelerde belirmişti. İki olay bu temayülü hızlandırdı ve kuvvetlendirdi: Metin Toker Eylül ayı içinde İsmet İnönü'nün kızı Özden İnönü ile nişanlandı., Kasım ayında Devlet Bakanı Dr. Sarol ile ilgili kampanyası başladı. DP liderleri İsmet İnönü'nün kızıyla nişanlanmanın, siyasi tarafsızlığa mâni hali olamayacağını anlamıyorlar, zaten siyasi tarafsızlığı da düşmanlık gözüyle görüyorlardı.

"Sarol Olayı" AKİS'in harikulade kaderinin başlangıcını teşkil, etti. O sıralarda derginin tirajı 15 bini bulmuştu. Sarol, Basın işlerini tedvire memur Devlet Bakanıydı. Ama aynı zamanda bir de gazete çıkarıyordu: Türk Sesi gazetesi Nüfuzunu kullanarak bu gazetesine bir çok resmî daireyi, hattâ ilkokulları abone yapmıştı. AKİS bunun doğru bir hareket olmadığını yazdı. İlkokullara gelen ve bandları dahi açılmayan Türk Sesi gazetelerinin fotoğraflarını yayınladı. Sarol'un davranışı hiç kimse tarafından makbul sayılmadı. AKİS, basın işlerini tedvire memur bir Devlet Bakanının, o sıfat üzerindeyken şahsî gazete çıkaramayaca-

Akis'in Hikâyesi 1954-1968

DOĞAN AVCIOĞLU
İktisadî ve malî sahada

ğı tezini savunuyordu. Kaldı ki o devirde kâğıt tahsisinden resmî ilâna, basınla ilgili her karar Bakanın iki dudağı ucundaydı;

Fakat Sarol, bundan daha büyük bir gaf yaptı: AKÎS'in açtığı kampanya karşısında gazetesini devretti. Bu, muvazaalı bir devirdi. AKİS onu da yazdı. O zaman, muvazaasının ispat olunamayacağı düşüncesiyle ve DP liderlerinin teşvikiyle Sarol Metin Toker'i dâva etti. Bu, AKİS'in ve sahibinin başı üzerine asılmış bir Damokles kılıcıydı, AKİS - Sarol çatışması bir hamlede tirajı 20 bine ulaştırdı.

Ancak İktidarın AKİS" ile uğraşması devri de böylece açılmış oluyordu. AKİS, "biraz idareli gitmesi için" el altından, el üstünden yapılan bütün teklifleri reddetti ve sadece inandığı yolda, doğru bildikle rini yazdı. Dergi ilk nirengi noktasına Dr. Sarol ile olan dâvasını Metin Toker kazandığı zaman vardı. Toker, Dr. Sarol ile muvazaalı ortakları arasındaki satış mukavelesini, yapıldığı noterlikten bulmuş ve mahkemeye ibraz etmişti. Mahkeme, iddia ispat edildiğine göre Toker hakkında beraat kararı verdi. Bu, Sarol'un mahkûmiyetiydi. AKİS ilk defa 37 binlik tirajını buldu. Beraat kararını Hükümet krizi takip etti. Kabine devrildi. Sarol, Hükümet dışı bırakıldı. Hattâ partiden ihraç olundu Hemen hemen aynı anlarda, sonradan Hürriyet Partisini kuracak olanların İspat Hakkı dâvası başladı. Bu dâvanın en kuvvetli kozu, AKİS örneğiydi.

DP, hıncım AKİS'in yanına bırakmadı.. Yargıtaya beraat kararı bozdurtuldu. .Gerekli yargıçlar Basın Mahkemesine bulunmuştu. Artık onlar mahkûmiyet kararı veriyor, Yargıtaydakiler tasdik ediyorlardı. Bu suretle bir Akis Ekibinin "Hapishane Hayatı" başladı. Sırasıyla Cüneyt Arcayürek, Metin Toker, Yusuf Ziya Âdemhan, Tarık Halulu, Kurtul Altuğ, Süleyman Ege bir, yahut bir kaç defa Ankara Hilton adını alan Ankara Merkez Cezaevinin ranzalarının tadını tattılar. Bu hapislikler yıllar sürdü.

Ama AKİS ne yolunu değiştirdi, ne de kalitesinden bir şey kaybetti. Dergi artık, demokratik rejim için savaşanların bayrağı haline gelmişti. AKİS adı herkes tarafından biliniyor. AKİS toplanıyor. AKİS el altından gene dağıtılıyordu. O yıllar tiraj 25 bin ile 35 arasında değişti. AKİS, çok az yayın organına has bir kader kazanmıştı: Yeminli düşmanları, yürekten dostları vardı. Ama ikisi de her hafta AKİS'i okumadan edemiyordu.

İhtilâl dönemi

27 Mayıs ihtilâli bu hava içinde gerçekleşti. Menderes, Tahkikat Komisyonu vasıtasıyla 29 Nisanda hem dergi **olarak** AKİS'i, hem da onun matbaasını kapattırmıştı. Bu Komisyonun üyeleri idarehaneyi bastılar, aramalar, taramalar yaptılar.

27 Mayıstan üç gün sonra, AKİS, tarihî "İhtilâl sayısı"nı çıkarıyordu. Dergide, İhtilâlin bütün hikâyesi vardı ve bu hikâye derginin tamamını kaplıyordu. O, bir dergilik yazıyı, Metin Toker bir gecede, Ayten Sokaktaki evinde kaleme aldı. **Dergi**, kendi Duplex makinesinde, hiç fasıla verilmeden tam üç gün süreyle basıldı. Halk, matbaanın kapısında, fırın kapısında gibi kuyruk olmuştu ve çıkan dergiyi, mürekkebi kurumadan kapışıyordu. O sayı, 150 bin basıldı, ve bir tane kalmamacasına satıldı. Bu, Türkiye'de 100 binin üstüne çıkmış ilk, dergiydi. Tiraj. İhtilâlin ilk ayları o seviyede devam etti.

27 Mayıs 1960 ile 1961 seçimleri arasında çıkan AKİS'leri tetkik edecek olanlar derginin, o devredeki rolünü kolaylıkla göreceklerdir. AKİS, askerî idarenin sivil bir demokratik rejime geçmesini sağlamak savaşını veriyordu M.B.K. içinde bir grup, AKİS'e karşı olmakta DP'nin yerini almıştı, ama DP yılları içindeki macerası AKİS'e bir dokunulmazlık sağlamıştı. 14'lerin âkibetini AKİS, üç.gün önceden haber verdi. Seçime gitmek istemeyen, memleketi seçimsiz idare etmek taraflısı grup tasfiye olunduktan sonra AKÎS daha normal bir düzen içinde hem haber vermek, hem de halkoyunu şekillendirmek

MÜMTAZ SOYSAL
Dış politika

Akis'in Hikâyesi 1954-1968

görevlerini yapmaya devam etti.

Demokrasi, AKİS'in uğrunda mücadele ettiği rejim Türkiye'ye yerleşmişti ve iki bedbaht askeri darbe teşebbüsü göstermişti ki bunu sarsabilecek bir güç de artık yoktur. Yeni şartlar yeni cereyanlar doğurmuştu. Bunların en sağında şeriatçılık, en solunda komünizm yerlerini almıştı ve ikisi de, kanunların icabı, az veya çok maskeli çalışıyorlardı. AKİS bunların ikisine de karşı vaziyet takındı. Şimdi, eski DP - **CHP** çekişmesi kaybolmuştu. Batılı demokratik düzen ile bu düzenin sağdaki veya soldaki -düşmanlarının savaşı başlıyordu. Fakat bunun yanında, basın endüstrisinde de gelişmeler olmuştu. Dergicilik ofsete gidiyordu ve Türkiye'nin gösterdiği boşluk o baskıya sahip bir yeni siyasi aktüalite dergisinin boşluğuydu. AKİS hâlâ, bütün kendi çeşidinin hem en çok satan, hem en çok **ilgi** uyandıran dergisiydi. Ama gerekli büyük hamleyi bir yeni derginin, 1968 Türkiyesinin icabı olan bir derginin yapması gerekiyordu.

ATİLLA KARAOSMANOĞLU
AKİS'ten şöhrete

AKİS, yerini ona bırakmak üzere çekilmeyi, Türkiye'de basın tarihinin sayfaları içine girerek fonksiyonunu tamamlamış halde ve her halde kolay unutulmayacak bir dergi olarak hafızalarda yaşamayı tercih etti.

İsimler, isimler.

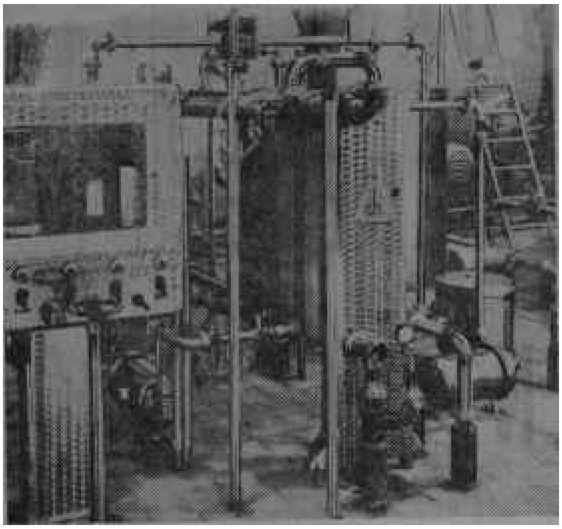
AKİS 14 yıllık yayın hayatında, belki her sayısında Metin Toker'in damgasını taşıdı -hattâ Metin Toker'in hapishanede bulunduğu devrede bile, zira o devrede de çok yazı onun kaleminden çıkıp gizlice dergiye ulaştırılmış, derginin politikasını gene o çizmiştir- ama daima bütün ekiplerin en kalitelisi tarafından, bir ortak emeğin mahsulü olarak çıkarıldı.

Bu ekipte, bugün her biri birer şöhret olan kalemler çıraklık veya kalfalık yıllarını geçirmişlerdir. Eğer tarih sırasıyla gidilecek olursa, AKİS'in tek odalık idarehanesinden, yazı işleri müdürlüğü masasından ince, zayıf, zeki gözlü bir Cüneyt Arcayürek'in polisler tarafından götürülmesi hep hatırlanacaktır. Bir genç doçent AKİS'in iktisat sayfalarına başlayacaktır ve sonradan Ankara Üniversitesinin rektörü Prof. Cumhur Ferman olacaktır. O sayfayı ondan, aynı şöhrete erişecek bir genç asistan, Atilla Karaosmanoğlu ve arkadaşı Mehmet Selik, bugünün Prof'u İsmail Türk alacaklardır. Onları, Doğan Avcıoğlu takip edecektir. Zaten, bugünün solunu teşkil eden kadronun en büyük kısmı ilk gazetecilik çalışmalarım AKİS'te yapmıştır. İlhan Selçuk, aylarca AKİS'te, iç politikanın dışındaki sayfaların redaktörü olmuştur. Mümtaz Soysal yıllarca dış politika sayfalarını idare etmiştir. İlhami Soysal bir ufak gazetenin bilinmeyen sekreteriyken AKİS'te mesleğin inceliklerini öğrenmiştir. Kurtul Altuğ da öyle gelmiş, neslinin en başarılı dergi yayın müdürü olmuştur. Çetin Altan AKİS'e yazı vermiştir. Turhan Dilligil yıllarca bir AKİS'ci olarak tiyatro sayfalarını yönetmiştir. İki "meçhul şöhret", Turhan Feyzioğlu ve Coşkun Kırca isimlerini AKİS sayfalarında tanıtmışlar, Coşkun Kırca dış po-litika sayfalarını uzun süre idare etmiştir. Yusuf Ziya Âdemhan bir "hapishaneci" olarak AKİS'in tarihinde hep yaşayacaktır. AKİS'in fotoğrafçısı emektar Hüseyin Ezer'i unutmak mümkün müdür? AKİS sayısız defa sahip, sorumlu müdür değiştirmiş, bir tek AKİS mensubu, zor karşısında asla gık dememiştir. AKİS'in iki İstanbul temsilcisi Kayhan Sağlamer ve hapishaneyi tadan Egemen Bostancı daima hatırlanacaklardır. AKİS'in karikatürcüsü Turhan Selçuk olmuştur. Jale Candan, hayatının büyük kısmını AKİS'e vermiştir. Dr. Esat Eğilmez, en güzel tıp yazılarını AKİS'e yazmış ve bu çeşidin ilk ustası vasfım kazanmıştır. AKİS'in devamlı mensubu olan bu şöhretlerin yanında çok imza, AKİS'e yazılar yazmışlardır. AKİS, şöhret ve kıymet imâl eden bir basın fabrikası vasfını sonuna kadar sürdürmüş ve gene öyle bir ekibin, bugünkü ekibin elinde devrimcilik ve batılı demokratik hayat düzeni ideallerinden en ufak, tavizi vermeden sahneden çekilme kararı almıştır.

CUMHUR FERMAN
AKİS'ten rektörlüğe

İŞ ALEMİ

PASTÖRİZE ÜNİTESİ
Teknik, sağlığın emrinde

PASTÖRİZASYON

Tereyağı, insan hayatı için lüzumlu protein, karbonhidrat ve çeşitli vitaminlerin yanısıra, yirmiye yakın, hastalık yapıcı mikrop -verem, tifo, difteri, dizanteri gibi-, ayrıca, mantar, maya, küf v.s. gibi kokuşucu birçok mikrop ihtiva eder. Pastörizasyonun amacı, vitaminleri azaltmadan, bu mikropları yoketmektir.

Amerika ve Avrupa'da, pastörize olmayan tereyağı satışı bir yüzyıla yakın bir zamandanberi yasak olduğu halde, bizde ancak, bundan bir süre önce böyle bir kanun tasarısı, Sağlık Komisyonundan geçip Meclise, sunulmuştur. Ancak, kanunun uygulanması beklenilmeden, ilk **defa,** Atatürk Orman Çiftliği'nde ve 1950 yılındanberi de Alemdağ tereyağ fabrikasında pastörizasyona baş lanımıştır: Pastörizasyonda, birbuçuk yıldanberi, elektronik kontrol cihaziyle çalışan ve paslanmaz çelikten yapılmış bir sistem kullanılmaktadır.

Pastörizasyonun çeşitli sistemleri vardır. Bundan beş-on yıl öncesine kadar kaymağın tâbi tutulduğu ısı 85 derece iken, son yapılan deneylerde bu, 90 dereceye çıkarılmıştır. Bu kaynatma ameliyesini müteakip aniden 10 dereceye kadar soğutulan koyu süt, boşaltılan kapta 0 veya -3, -5 dereceye mâruz bırakılmaktadır. Pastörize ünitesinden, borularla olgunlaştırmaya aktarılan bu madde, amonyakla soğutulmakta, donmaması için de salamurayla karıştırılmaktadır. Soğuk salamura buharla ısıtılmakta, yağa lezzet ve aroma katması için kültür yapılmakta, bu durumda, 12-18 saat bekletilmektedir. Bu olgunlaşan madde tekrar soğutulup yayığa geçirildikten sonra pastörize tereyağı elde edilmektedir.

Her imalat için, pastörizasyondan önce ve sonra kimyevi, bakretiolojik kontroller uygulanmaktadır.

ŞELALE OKAN •

KEŞİFLER

İngiliz doktorlarından, içkiyi çok seven Ash, İngiliz polisinin yeni yeni kullanmaya başladığı bir alkol testi makinesi korkusuyla kollan sıvamış bulunuyor.

Ash'ı korkutan makine, içinde özel surette yapılmış kristal parçaları bulunan, plâstik bir balondur.. Araba kullanmakta olan. kimse, bu balonun içine üflediğinde, eğer fazlasıyla alkol, almışsa, kristaller yeşil bir renge dönüşmektedir.

Dr. Ash, bu korkuyla giriştiği çalışmalarının semeresini kısa zamanda, almış ve alkolün etkisini kısa zamanda kesen bir ilâç keşfetmiştir. Bu ilâç, alkolü 20 dakika içinde kana karıştırarak teşhisini zorlaştıracak birçok özellik taşımaktadır.

Ama, ya polis, mahkemeye başvurur da, bu ilâcın piyasaya çıkmasını önlerse? İşte o zaman, Dr. Ash'a gerçekten yazık olacak!

DIŞ TİCARET

Bütçenin Mecliste görüşülmeye başlandığı ve bütçe açığı hakkında astronomik rakamların ortalığı kapladığı şu günlerde, son aylar İçindeki dış ticaret durumuna bir göz atmakta fayda vardır.

1967'nin ilk sekiz aylık döneminde, ticaret hacmi daralmıştır. Bu da iki nedenden ileri gelmektedir: 1967'nin ilk yedi aylık döneminde, 1966'nin aynı dönemine'göre, ihracatın değeri yönünden yüzde 2.8'lik bir artma olmuş; ithalâtta ise yüzde 7.1lik bir düşme kaydedilmiştir. Buna göre, dış ticaret hacmindeki düşüş, yüzde 3.6 oranındadır.

Yine 1967'nin ilk yedi aylık döneminde, 1966'nın aynı dönemine göre ihracatımız, tarım ürünlerinde yüzde 2.7, sanayi ürünlerinde yüzde 6.5. artmıştır. Madencilik alanında ise ihracatta yüzde 9.5'lik bir düşme görülmektedir. Buna göre, tarım ürünlerinin ihracattaki oram değişmemiş, sanayi ürünlerininki ise yüzde 0.7 oranında artmıştır.

Bu dönem içinde ihracatın bölgelere dağılışı incelendiğinde, yüzde 71.9'unun OECD bölgesine; yüzde 22.1'inin anlaşmalı ülkelere ve yüzde 6'sının da diğer ülkelere olduğu görülmektedir.

Geçen yıla göre OECD grupuna yapılan ihracatta bir artma olmuş, anlaşmalı memleketlere olan ihracat ise azalmıştır.

1966 yılına göre, yatırım maddelerinin ithalâtında yüzde 9.8'lik, tüketim maddelerinin ithalâtında ise yüzde 7.4lük bir düşme olmuştur. Tarım makineleri ithalâtında da yüzde 243lük bir azalma görülmüştür.

Böylece, yatırım maddelerinin genel ithalât içindeki oranları yüzde 47.2'den yüzde 45.9'a gerilemiştir.

SALİH NEFTÇİ •

ZIRH MODASI
Kime karşı?

MODERN HAYAT

MODAYI ALTÜST EDECEK YENİLİK

Eflâtun pelerini küçük bir hareketle omuzlarından çıkarıp atan uzun boylu, sarışın manken Gülay, Kent Otelin yeni salonlarında kendisini hayranlıkla seyreden misafirleri birden büyük bir hayrete düşürdü: Eflâtun ayakkabılı, siyah çoraplı, erkekvâri şapkalı, küpeli güzel mankenin pelerini altındaki kıyafet, şık bir tayyör ceketi ve bir kısacık pantalondan ibaretti.

Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün, Viyana'daki Türk Haftası için hazırladığı defile gerçekten gözler kamaştıracak kadar güzeldi Ama bu pantalonu manto içine giyip gezmek, güzel ve yeni olduğu kadar da güç birşeydi.

Terzi Sevim, Başkentte Ziya Gökalp caddesindeki şık atölyesinde, yılbaşı için hazırladığı, tüm renkli pullar, taşlar ve boncuklarla işlenmiş kırmızı, yeşil, rengârenk kravatları göstererek,

"— Yılın modası, pantalon, kravat, kasket. Görüyorsunuz, erkeklere giyecek birşey kalmadı" dedi.

Küçük lordlar

Bir ay önce Paris'te, büyük terzilerle yapılan bir röportaj da Courreges, "Bakiden sık kadınlar, Deauville'e, Biarritz'e şıklık göstermeye gelirlerdi. Bugün, şıklığın yerini, modern olmak almıştır. Bugünün kadını artık, Deauville'i değil, sokağı düşünüyor ve her an, gittiği her yere gerektiği gibi giyinebilme kaygusunu duyuyor" demektedir.

Bu, modayı altüst eden bir yeni görüştür. Fransa'da botların ve diz üstünde eteğin yaratıcısı sayılan Courreges, iki yıl önce, ipeklilerden, brokarlardan, lâmelerden, yapılmış gece pantalonlarını ortaya atıp, kadınların bundan böyle büroda da pantalon giyineceklerini ilân edince, bu sözler, bir fantezi gibi kabul edilmişti. Oysa ki bugün, sadece Courreges değil, çok daha klâsik Fransız terzileri bile, pantalonlu gece smokinini uzun etekli gece smokininden çok kullanmaktadırlar. Aradaki tek fark, kravatların tüm boncuk işli oluşudur. Saint - Laurent'ın hazırladığı bir kıyafet özellikle ilgi çekmiş ve çok taklit edilmiştir. Bu kıyafet, yılın bütün yemliklerini biraraya getirmiştir.

Saint - Laurent, siyah kadifeden uzun bir gece kapı içine çok usun ceketli kruvaze bir siyah kadife tayyör ve bunun da altına, dizde biten, "küçük lord" stili dar bir pantalon hazırlamıştır. Bu kıyafet için beyaz bir şömizye gömlek, taşlı kravat, siyah çoraplar, çok sade, topuksuz, dümdüz ayakkabılar seçmiştir.

Bana dokunamazsınız!

Ama, 1968 modasının en büyük özelliği ve yeniliği ne kravatlar, ne kasketler» ne her tip pantolon* lar, hattâ ne de, dizde biten, donvâri kıyafetlerdir. Modayı altüst edecek yeni moda, "zırh" kıyafetlerdir. Bu konuda en iddialı terzi, Paco Rabanne'dir. Rabanne, XXI. yüzyılın kadını için çalıştığını ve bu kadının bir amazon olacağını söylemektedir. Ama, Rabanne'nin ortaya attığı bu dövülmüş demirden ve muhtelif madenlerden yapılmış kısacık, dizlerin çok üstünde biten zırh elbiseler, XXI. yüzyılı beklemeden satışa çıkmış ve derhal müşterisini bulmuştur.

Zaten demir, sadece elbise olarak değil, dövülmüş, ince şekliyle aksesuar olarak da çok. modadır. Gainsbourg'un, "Benim, demirden kombinezonumu, maden tozundan yapılmış elbisemi çıkar, bana yaklaş" diyen şarkısı, XXI. yüzyılı beklemeden gerçek olmuş gibidir. Bunlar, çok kısa, dümdüz, gömlek biçimi kıyafetlerdir; dore ve gümüş karışımı madenlerden yapılmaktadır. Demir elbiseli kadın, bu kıyafeti İle, her ne kadar, "Bana dokunamazsın!" demekteyse de, şifon elbiseli kadından daha çekici ve değişik olduğu iddiası içindedir. Bu, zırh elbiselerin etek boyundan anlaşılmaktadır.

Kıyafette salata zevki

Terzi Sevim, bu konudaki görüşünü şu sözlerle anlattı:

"— Aslına bakarsanız, dün, bugün, yarın birleşmiştir. Ortaya, değişik, tamamiyle özgür, yakışmak ve yakıştırmaktan Ötede kural tanımayan bir moda çıkmıştır. Kurutu düzeni seçenler, klâsik giyimi tercih ettiklerini söylerler. Oysa ki, dünün moderni bugünün klâsiğidir. 1914'te trençkot modasını benimseyen büyükannelerimiz, hattâ annelerimiz, Marlene Dietrich'in kıyafetini çok ileri, aşırı bulup birkaç ay sonra onu taklit edenler, ileri modanın, zamanında Öncüleri olmuş kimselerdir. Bugün herkesin klâsiğe yakın bulduğu meşhur "chanel" tayyörleri, zamanının en modern, yâni aşın kıyafetleriydi. Hele Schiaparelli'nin jerse kumaşı kullanmaya cüret etmesi, fırtınalar yaratmıştı.

Aslında 1967 - 1968 modası, dünü, bugünü ve yarını salata halinde kullanmakta, yeni kumaşları, vinileksi, suni derileri, sahici derileri, uzunu, kısayı, biraraya getirmekte, giyimi yeni bir modern sanat haline sokmaktadır. Herşeyin pratiği, yenisi, kullanışlısı, esprilisi güzeldir. Örneğin, Paco Rabanne'nin demir elbiseleri, siyah vinileksten yapılmış kısacık twiggy tipi takma Saç, feza kıyafetleri, kasketler, pantalonlar vardır ama, Saint - Laurent, bu en yeni kıyafetlerinin içine 'La Reine Christine' tipini sokmuş ve onun kıyafetlerini aynen kopye etmiştir. Demode olmuş bir eski moda, yeniden kullanılmayı başlanan bir klâsik de modada modern sıfatım bu yüzden taşır. Örneğin, Nina Ricci, ilhamını 'My Fair Lady' kıyafetinden almıştır.

İşte, romantik devirden ilham alan kıyafetler sonucudur ki bu yıl, kuru gibi görünen, aslında çok kadınsı teferruatla süslenmiş olan pantalonlu takımlar yanında beyaz jabolu, dantelli siyah kadife tayyörler, gene dantelli, fırfırlı küçük siyah roblar çok modadır. Bunlar daha şimdiden tutunmuş, İstanbul ve Beyoğlu'nun hâzır elbiseci vitrinlerini doldurmaya, büyük rağbet görmeye başlamıştır.

Moda, unutulanı sandıktan çıkarır, klâsiği modern yazar. Modern de birkaç yıl sonra klâsikleşir. Devamlı değişiklik, ileri - geri gidiş, içinde yeniliktir. Mini etekli gelinlik bugün büyük yenilik sayılmaktadır. Oysa. yarın, klâsik olabilir. Çünkü ekonomiktir."

Uzun sözün kısası

Bu yıl, kemer yılıdır. Kemer, kalça üstünde, göğüs altında olduğu

MİNİ - ETEKLİ GELİN
Söz de kısa, etek de!..

gibi, beldedir de... Yani, tam bele oturan kemerler çoktur ve bunlar, çoğunlukla, madenden yapılmıştır.

Etek boyu, serbest bırakılmıştır. Dünün uzunu, bugünün en büyük yenilikleri arasındadır. Kısa ise, kısaldıkça kısalmakta devam etmektedir. Bu, "çok demode" addedilinceye kadar moda olmakta devam edecektir.

Tayyörler kışın da giyilmekte, pelerinlerle son moda bir giyim meydana getirmektedir.

Siyah, gündüz ve gece-için, parlak ve mat olarak, en büyük yeniliktir. Siyah veya çikolata rengi çorap, kıyafete modern bir hava vermekte, çok aranmaktadır. Ayrıca, yüzük ve küpe modası gibi fırtınalar da yaratmaktadır. Her parmağına ayrı ayrı yüzükler takanlara, bile raslanmaktadır.

Saç, ya ensede düşük topuz halinde toplanmıştır, ya da çok kısa kesilmiş, bukleler halindedir.

Saçları içine alan siyah şapka modası, makyajın çok şeffaf ve açık renk olmasına yol açmıştır. Dudaklar ve yanaklar pembedir. Parlak renkli elbiseler modasıyla ortaya çıkan soluk renk makyaj, koyu renk elbiselerle kaybolmuş, yerini neşeli, içaçıcı, tatlı bir makyaja bırakmıştır.

AKİS, BEN VE OKUYUCULARIM

ELİMDE bir mektup var. Gazaba uğrar korkusuyla adım burada açıklıyamıyacağım bir ilkokul öğretmeninden bir opera sanatçısına gönderilmiş bir mektup. Bana, okumam için verdi.

Öğretmen mektubunda şöyle diyor: "Gönderdiğiniz gazeteleri muntazaman alıyorum. Yalnız ben değil, bütün ilçe halkı artık onları gözlüyor. Çünkü, bu tip ilerici gazeteler buraya gelmiyor. Onlar, bir okul görevi gülüyor bize. 'Bana bir kelime öğreten, beni kendisine köle eder sözüne göre, sizin köleleriniz sayılamıyacak kadar çok. Gazeteleri köylere gönderiyoruz. Kupürler kesip kahvede okuyoruz. Allahuekber dağının eteğinde, rakımı 1900'e yakın bir küçücük üçe burası. Şimdi bembeyaz tüm çevre. Baharın da yemyeşil olur. Soğuktan çıkamazsınız dışarıya, tutanları da bu iklime uymuştur. Dıştan çok soğuk görünürler. Ama, havasına bir kez kendinizi alıştırdınız mı artık üşümezsiniz. İnsanları da öyle. Kendinize alıştırır, sevdirirseniz, sizin için ölürler. Zaten, Türk köylüsünün özelliği değil midir bu? Hep korkutulmuş, korktukça kaçmış, kaçtıkça korkmuş. Yüzyıllar böyle geçmiş. Bunu birden silmek kolay değil. Ama, çalışıyoruz. Gazete gönderdiğinizi söylüyoruz, yazıları okuyoruz. Kendi çapanızda alışılageleni değiştirmeye uğraşıyoruz. Yılmıyoruz.."

BUGÜN AKİS'te, okuyucularımla son randevum. Bir daha ne zaman, nerede buluşuruz, bilmiyorum. Son olarak bu sütunlara, Allahuekber dağının soğuğundan gelen bu sıcacık sözleri aksettirmek istedim. Kolaylıkla temin edip, çok zaman, başlıklarına şöyle bir göz gezdirerek ayni kolaylıkla çöpe attığımız gazetenin, Anadolu'nun birçok yerinde ne bü yük bir nimet olduğunu anlatan, binbir zorluk, binbir acı ve yoksunluk içinde, gönderilen birkaç gazeteye sarılarak, bu silâhla alışılageleni yıkmaya çalışan, bu silâhla mücadeleyi sürdüren bu umut verici, güzel sözleri AKİS okuyucularına duyurmak istedim.

Mücadeleyi her zaman, her yerde, en küçük silâhla bile devam ettirebilirsiniz. Görüyorsunuz, sadece okuduğunuz gazeteleri göndermeniz bile, yurdun yoksunluk bölgelerinde ne umutlar doğuruyor, ne ışıldar yakıyor! Türkiye'de, bu iş için örgütlenen bir "Köy Öğretmeni île Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği" var. Başka tanıdıklarım, okudukları gazeteleri, herhangi bir vesile ile tanıdıkları, adresini aldıkları köylü vatandaşlara doğrudan doğruya, ismen gönderiyorlar. İstasyonlarda trenlerin, yol boylarında otomobillerin ve otobüslerin ardından "Gazete, gazete!" diye seslenen çocukların, bu gazeteleri okumak için değil, sigara içmek için istediklerini söylerler. Bence, bos lâftır bunlar! Gazete, köy ile şehir arasında köprüdür. Anadolu'nun hangi köyüne gitseniz, okumuşluğa susamıslık görürsünüz: Okul isterler, gazete lüferler. Allahuekber dağının eteklerinden gelen mektup, bize, oturduğumuz sıcacık odalarımızdan bile birşeyler yapabileceğimizi gösteriyor.

1950 • 1960 arasındaki demokrasi mücadelesine AKİS'teki rkadaşlanmla beraber katılmıştım. Basın, halk, büyük bir aydınlar kitlesi, o zamanlar etele vermişti. Çabalar, halka halka birbirine eklendi, 1960 İhtilâli doğdu. Sonra 1961 Anayasası geldi. Ekonomik savaş başladı. Çünkü ekonomik ve sosyal sorunlar artık su yüzüne çıkmıştı.

Mücadelenin bittiğine inanmıyorum ve size veda da etmiyorum. Allahuekber dağlarından bu yana, Başkentten yurdun dört bir köşesine, büyük-küçük çabalarımızı halka halka birleştirmekte devam edeceğimize inanıyorum. Çünkü AKİS, benini için, herşeyden önce, mücadele demekti.

Jale Candan

Gören GÖZ

GÜL-PERİ yazıyor

1967 yılında parlayan güzellerden biri de, yüksek mimar Yalçın Alataş'ın eşi Fatoş Alataş. Gerçekten güzel bir kadın olan Fatoş Alataş, Başkent sosyetesinde, evlilikle mankenliği birlikte yürütüyor. Zaten şimdi genç kadın nesli evinde boş oturmaktan hoşlanmıyor ve toplum hayatında kendine bir yer arıyor.

Ben yaptım, oldu!

Paris'te yaşayan Türkler için yılın en güzel olaylarından biri, geçenlerde, Bursa'nın Kılıç Kalkan ekibini alkışlamak oldu. Bizim Yokuşun ya**kından tanıdığı Altemur Kılıç'ın ısrarı ve cesareti, baz* çevrelerde şaşkınlık yaratmışı "Dünyanın en büyük, en züppe galasına Kılıç Kalkan ve Gaziantep ekipleri çıkarılır mı?" diye endişelenenler olmuş. Ama, yanıldıklarını sonra anlamışlar. İkibin kişilik Palais de Chaillot'dan bütün dünyaya televizyonla da yayınlanan galada, dünyanın bütün ünlüleri, Maria Callas'lar, Marlon Brando'lar, Jonny Holliday'ler, Richard Burton ve Liz Taylor çiftli Dalida'lar, Beatles'ler ve Tahiti dansözleri arasında bizim gençler de müthiş alkışlanmışlar. Unicef'in Avrupa'daki Türk temsilcisi Altemur Kılıç, bu başarıyı, ünlü gevrek kahkahalarıyla kutlamış.**

Kilisede bir gece

Haldun Dormen ve arkadaşları, her yıl, ünlü St. Antuan kilisesine gidip Noel duası yapanları seyretmekten, koroyu dinlemekten pek hoşlanırlar. Bu Noteli de St. Antuan kilisesinde geçirdiler. Hem de yanlarında, güzelliği, sıklığı dillere destan Ajda Pekkan ile kardeşi Semiramis Pekkan olduğu,halde... Ajda Pekkan, kilisedeki mumların ışığında bir kat daha güzelleşmiş, etrafı seyrediyordu. Tabiî, et raf da kendisini... Dormenci'er, koroyu dinledikten sonra Gondola'ya gittiler. Madam Renata, kendilerine nefis bir yemek hazırlamıştı. Güzin Özipek, Salih Güney. Zeynep Tedü, Meral ve Haytan Taranto, İsmet Ay, Hüseyin Kutman, Uğur Say-Salih Çankaya, Ayla -Yılmaz Aslancan grupu geç saatlere kadar eğlendi. Yalnız Ajda Pekkan bu eğlenceye katılmadı, mumların ışığında kamaşan gözlerini dinlendirmeğe gitti. Çünkü, ertesi gün film çekimi vardı.

Anahtarlı oluyor

Başkentin gözdesi Alpay ve arkadaşları, yeni yıla bir sürprizle başlıyorlar: Klüplerini anahtarlı yapacaklar. Ama bu anahtarlar, yalnız erken saatlerde kullanılacak ve o saatlerde klüpte gençlerin çok sevdiği diskotek ' çalışacak. Alpay'ın büyüklere de bir sürprizi var: Orkestraya bir ispanyol katılıyor ve yeni yıl biraz İspanyol havasında başlıyor.

Muratlarına erdiler

Geçen yıl hürriyeti seçen bir çift, yıl sona ererken muradına erdi. Nesimi Voskay, bir İsviçreliyle evlendi. Hayatından çok memnun. Karı-koca, aynı şeylerden hoşlanıyor, ördek, kuş, balık a> vına bile birlikte gidiyorlar. İnci Göreç ise, aradıklarını Şahap Salepçi'de buldu. Geziyor, giyiniyor, eğleniyor ve evleneceği günleri iple çekiyor. Şahap Salepçi ile nişanlandı ama, evlenmek için ceza süresinin dolmasını bekliyor. Asıl muradına o zaman erecek.

Bir de üçüncü adanı

Şevket Süreyya Aydemir, "Tek Adam", "İkinci Adam" adlı kitaplarından sonra şimdi bir de, "Üçüncü Adam"ın hikâyesini yasıyor. "Üçüncü Adam", Menderesten başkası değil. Çok kimse, Şevket Süreyya'nın böyle bir kitabı yazmaya niçin lüzum gördüğünü önce anlıyamıyor ama, yazarla

DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANI ORAMİRAL NECDET URAN, RİCHTER'İN KONSERİNDE
Askerler de musikiden anlar

konuşunca durum açıklık kazanıyor; Şevket Süreyya, Türkiye'nin kaderini on yıl elinde tutan Menderes'i iyice incelemiş Yakın tarihimizi, insanı ürpertecek tablolar çizerek ışıklandıran "Üçüncü Adam" hayli ilginç bir kitap olacağa benzer.

Yılın konseri

Başkent, yılın son haftasını çok hızlı geçirdi. Bir yanda iftar sofraları, lâiklik ve Anayasa üzerine hararetli tartışmalar ve yorumlar, bir yanda nefis konserler, Opera'da "Anna Bolegna"nın galası, gece klüplerinde ise mini-etekli gençkızların uzan saçlı delikanlılarla dans yarışması... Sovyet virtüozu Richter'in konserlerine yılın en büyük sanat olayı denebilir. Devlet Konser Salonunda yer yerinden oynadı. Haydn'lar, Beethoven'ler, Chopin'ler, Schubert'ler, bu ünlü piyanistin parmaklarıyla bir defa daha ölümsüzlüğe kavuştular.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i, MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'yı, YTP Genci Başkanını, CKMFnin başbuğu Türkeş'i, şimdiye kadar hiç bir konserde gören olmadı. Ama, bütün konserlerin gediklisi CHP Genel Başkanı İnönü ve yılda bir konsere giden Cumhurbaşkanı Sunay, Richter'i büyük bir zevkle dinlediler.

Richter, bir süredir uykuya dalmış olan "Ses ve Tel Birliği"m bile aşka getirdi. Cenap Ant'ın evindeki üçüncü konser, bu aşkın ürünü olarak nitelenebilir. Müziksever diplomatlardan Şefik Fenmen ve eşi, Richter'i Belgrad'da da dinlemişler, ikinci konserde olağanüstü çaldığım söylüyorlar. Bunu bütün salon hissetti ve Richter'in parmaklarından süzülen akim, âdeta halkı da sardı. CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit ve eşi, Prof. Besim Üs tünel, ünlü fizikçi Feza Gürsey, Necat Ender, Prof. Nermin Abadan, Prof. Münci Kapanı, besteci Ferit Tüzün, Mete Uğur, Ferit Alnar, konser salonundan müthiş heyecanlı ayrıldılar. İnsanı günlük olaylarını üstüne çıkaran bir heyecandı bu. Yazık, İstanbul aynı heyecanı yaşıyamadı. Bunun hesabı, bu koskoca şehri hâlâ bir konser salonuna, hattâ doğru-dürüst bir piyanoya kavuşturamıyanlardan sorulsun!

Sosyete Bilmecesi

Sosyete Bilmecesinin geçen sayıda sorulmuş olan üç sorusundaki kişilerin adları aşağıdadır:

1 — Handan Aksu

2 — Belkıs Söylemezoğlu

3 — Methi Bengisu

OPERA — Çekoslovakya'nın Bruno şehrinde, İl Trovatore ve La Boheme'de baş role çıkan Devlet Operası sanatçısı Özgül Tanyeri, geçenlerde yurda döndü. Dış ülkelerde başarılı bir sanat elçiliği yapan Tanyeri, yukarda, İl Trovatore'nin bir sahnesinde görülüyor. Tanyeri, önümüzdeki aylarda Avrupa'da büyük bir turneye çıkacak.

Bardak taşacak

Yılın sonuna doğru, Büyük Klüp dedikoduları iyice alevlendi. Klüp üyeleri âdeta iki kampa ayrılmış, birbirlerine veryansın ediyorlar. Klüp Başkanı Ali Esat Birol, devamsızlık rekoru kırdığı için, söylenenleri pek duymuyor.

Ali Esat Birol zaten, pasif savunma halinde. Değil klüp arkadaşlarıyla, kızıyla bile karşılaşmak istemiyor. Yakın aile dostları da yeni yıl ve bayramdan faydalanarak baba-kızı barıştırmayı düşünüyorlar. Cudi Sporel, yakın bir arkadaş olarak, bazı hikâyeleri atlamayı birtürlü hazmedemiyor. Selma Gandur ile Güzin Dinçkök'ün arası epeyce açık görünüyor. Nuran Tecimer ise antenlerini germiş, olayları izliyor. Bu izlenimler herhangi bir yerde yayınlanırsa, şaşmamak gerek.

Sözün kısası, Büyük Klüp'te son damla, bardağı taşırmak üzere...

Yılın son nikahları

Eski bir inanışa göre, iki bayram arasında evlenmek iyi değilmiş. Bu yüzden, yılın son günlerinde evlenenler pek çoktu. Son nikâhlardan biri, tanınmış işadamı Vehbi Koç'un evinde kıyıldı. Koç Holding'in genç müdürü Suna Koç, İnan Kıraç ile evlendi. Ramazan olduğu için nikâhtan sonra biç bir eğlence yapılmadı. Suna ve İnan Kıraç, bu işten çok hoşlandılar. Çünkü ikisi de düğün-dernek istemiyordu. Ama, 11 ocakta bir kokteyl vererek, yakalarını bırakmayan bütün dostlarını balayı havasında karşılayacaklar.

Başkentin yeni yıla evli giren çifti Sevim ve Ferit Apaydın. Bekârlığı iyice' müzminleşen Ferit Apaydın'ın evliliği, başta ailesi, bütün dostlarını çok sevindirdi. Nikâh törenini izleyen aile toplantısı, tatlı konuşmalarla geçti. Bir yandan da, Apaydın kardeşlerin bekâr kalanına, Ekrem Apaydın'a öğütler verildi. Ama Ekrem Apaydın, Kavaklıdere'deki yeni evinde hayatından çok memnun görünüyor, sultanlıktan vazgeçmeye hiç mi hiç niyeti yok.

Moda ve politika.

Geride bıraktığımız **yılın sürprizlerinden kiri de, politikacıların** modayla **yakından ilgilenmesi oldu. Geçende Kent Otelinde yapılan bir defileyi, başta Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli olmak** üzere, Çalışma Bakanı Ali Nailî Erdem, Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Millî Eğitim Bakanı İlhamı Ertem de izlediler ve moda üzerine belli bir fikir edindiler. Olgunlaşma Enstitüsü atölyelerindi dikilen ve Başkentin zarif mankenlerinden Fatoş Kurtuluş'un giydiği güzel elbise ve tuvaletler, Bakanların hayli ilgisini topladı.

Gidenler ve kalanlar

Pakistan'ın Ankara Büyük Elçisi General Halid M. Şeyk ile eşi Begüm Şeyk, geçenlerde Pakistan'a döndüler.

Büyük Elçi ve sefirenin ülkemizden ayrılmaları dolayısiyle Elçiliklerin ve dostlarının düzenledikleri yemekler birbi**rini izledi. Kore Elçisiyle eşi, misafirleri, ikametgâhlarında, güzel bir şekilde ağırladılar. Pakistan Elçiliğinde verilen resepsiyon ise çok parlak geçti. Meclis Başkam Ferruh Bozbeyli ve eşi, Dışişleri Bakanı Çağlayangil, Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof. Doğramacı, Balıkesir milletvekili Dr. Kırımlı ve eşi, Çanakkale milletvekili Dr. Baykan ve eşi, Necdet Evliyagil ve eşi Dışişleri Bakanlığı mensupları, Tanıtma Genel Müdürü limit Demiriz ve eşi de vardı. Kokteyli takiben Elçi ve eşi, bazı ortak dostlarıyla birlikte, Evliyagil'lerin davetlisi olarak, Alpay'a gittiler. Begüm Şeyk ve Dr. Kininli 'nın modern dansları ilgiyle izlendi.**

ALI NAİLİ ERDEM DEFİLEDE
"Göz gördü, gönül sevdi.."

SAYIN
HALKIMIZIN
GÖSTERMİŞ
OLDUĞU TEVECCÜH
SAYESİNDE
MEVDUATIMIZ
6
milyar lirayı aştı...
BANKAMIZA
GÖSTERİLEN GÜVENE
ŞÜKRANLARIMIZI
SUNARIZ....
ZİRAAT BANKASI

T İ Y A T R O

"ANALAR BABALAR OKULU'NDAN BİR SAHNE
"Bir hadise var can ile canan arasında"

Kuşaklar arasındaki gülünç çatışma

"Analar Babalar Okulu". Yazan: Nâzım Kurşunlu. Sahneye Koyan: Ziya Demirel. Tiyatro: Küçük Komedi.

İki kuşak arasındaki ayrılık, tatlı-sert çatışma, sayısız roman, oyun, ama en çok mizah için kullanılmış zengin bir kaynaktır. Böylesine bol kullanıldığı halde, gene de bayatlamamış, kurumamış, bir taze yanı var ki, onu birtürlü kaybetmemiştir. Kaynağın bayatlamayışı, kurumayısı ve taze kalışı, herhalde durmadan değişen hayatın, iki kuşak arasındaki ayrılığa da yeni yeni unsurlar katmasından ileri geliyor olmalı.

Devrine göre, bu ayrılığın dramatik yanlarını görüp yansıtan sanatçılar çıkmış. Ama, çoğu zaman tatlıya bağlanan bu kuşak çatışmalarına güldürü açısından bakıp daha olumlu ve yararlı olan sanatçıların sayın daha ağır basıyor. Nâzın Kurşunlu, "Analar Babalar Okulu ile bu ikinci tür sanatçıların arasında yer almış. Yazar, çatışmaya güldürü açısından bakmayı, özellikle analar ve babalar için, uygun bulmuş. Belki biraz da kendiliğinden' ciddiyetini yitiren günümüz kuşak ayrılığı, yazarı buna mecbur etmiş. Hattâ oyunun üçüncü bölümünde, kuşakların davranışını tersyüz eden güzel bir buluşla konuyu iyice gülünçleştirmiş.

Reji ve oyuncular

Anne ve babanın çocuklarıyla çatışmasını yansıtan oyun, kızlarda mini-etek, delikanlılarda uzun saç ve her ikisinin çok gürültülü, müzik modasını yaşadıkları bir dönemde geçiyor. Yâni, şu son yılda ve tabii, birkaç büyük kentimizin merkezinde yaşıyan oldukça dar bir ortamın içinde...

Küçük Komedi'nin genç kadrosuna rahatlıkla oturmuş olan oyun kişileri, güldürünün zorlamadan sürmesine ve seyircinin yadırgamadan gülmesine yardıma oluyor. Oyuncuların, özellikle kadın oyuncuların, rollerine uymak için küçük bir gayret sarf etmeleri, oyun kişiliklerini canlandırmak için yetip artıyor. Hattâ, Anne rolündeki Neşe Yulaç için bunun tersi bile oluyor, denilebilir. Oyunun ilk iki bölümünde ciddi bir anne kıyafeti ve davranışı Neşe Yulaç tarafından biraz gayretle sürdürülürken, "Analar Babalar Okulu"nda "gençleştikten" sonra daha tabii, daha rolüne yatkın bir şekil alıyor. Baba'da Ahmet Demirel'in yarattığı iki ayrı tipin birdenbire çok farklı oluşu, oyunun güldürü yoğunluğunun bu oyuncu üzerinde toplanmasını sağlıyor. Öylesine ki, Ahmet Demirel'e sadece seyirciler değil, oyun arkadaşları da rahatlıkla gülüyorlar. Buna karşılık, ciddi ve müsamahasız ikinci anne -Türkân Bora-, oyunun üçüncü bölümünde bir türlü hafifleyip gençleşemiyor. Oyunun dört genci arasında Yıldıral Akın, en başarılısı.

"Analar Babalar Okulu"nun belki en büyük kusuru, iki kuşak arasındaki dil farkının, argo yerine, öz-Türkçe şeklinde belirtilmesi. Oysa oyun ortamında dil konusunda çatışmanın öz - Türkçeden değil, argodan doğması gerekiyor. Nazım Kurşunlu, "Yeşşşeee-nin okullarda yasaklanmasından sonra argo konusunda ihtiyatlı davranmayı uygun bulmuş olmalı.

SELMA TÜKEL •

FİGEN SAY DANSEDİYOR
Her şey reklâm için

NELER YAPMADIK ŞU REKLAM UĞRUNA!

Geçenlerde birdenbire, Yeşilçam'ın orta kırat şöhretlerinden Figen Say'ın dinini değiştirip müslümanlığı seçtiği, önce Müftülüğe, sonra da Eyüp Sultan'a gittiği haberi yayıldı. Ayrıca, oruç tutmaya başladığı da bildiriliyordu.

Haber, satışı yüksek ve bu tür sansasyonlara teşne gazetelerin hepsine uçurulmuştu. Gazeteciler **ve foto** muhabirleri, büyük bir kalabalık halinde, önce Müftülüğe, oradan Eyüp Sultanca akın ettiler. Resimler çekildi, demeçler verildi. Camileri ziyaretten sonra Eyüp Sultan türbesine gidildi. Başı örtülü, fakat son derece makyajlı, perukalı ve mini etekli Figen' Say. gazetecilerin dilediği pozları -ama yarı hüzünlü ve gözlerinde derin bir huşu ifadesiyle aldı durdu.

Figen Say, perdemizde iki-üç yıllık sinema hayatı olan bir yıldız adayıdır ve en büyük özelliği, günün popüler oyuncusu Türkân Şoray'ı fizik olarak bir parça andırmasıdır. Başlangıçta, yeni bir ad oluşu ve, hepsinin üstünde, ucuz fiyatla çalışmaya rıza göstermesi sebebiyle filmcilerden ilgi görmüş, fakat bütün gayretlere rağmen, seyirci tarafından pek

tutulmamıştır. Say, filmlerinde her çeşit rollerde denenmiş, iyi ve masum kız, kötü kadın, dansöz ve şarkıcı rollerine çıkmış, yine de göze girememiştir.

Ama bu, hiçbir zaman göze giremiyecektir demek değildir. Herşeyin bir çaresi; bir yolu yardır.

Say, ermeni asillidir ve asıl adı, Meri Özbıyıkhyan'dır. Dini bütün bir gregoryen ailenin kızıdır. Ama sinemaya girdiğinde, öbür ünlü ve ünsüz gayrimüslim sinema oyuncuları -ermeni asıllı Kenan Pars, rum asıllı Tülin Elgin v.s.- gibi, adını Türk adına çevirmiş ye Figen Say oluvermiştir.

Yeni adı ile filmler çevirmeye başlayan genç kadın, prodüktörlerle kendisinin beklediği sonuca birtürlü varamamıştır. Bu, fizik üstünlüğün bir oyuncuyu -hele de kadın oyuncuyu- beyazperdede kurtarmaya yetmediğini, herşeyden önce, kabiliyet istediğini göstermiştir. Fakat Figen Say, buna rağmen, sinemayı bırakmak istememiştir, Çünkü sinema cömerttir, insanı üne eriştirmekte hayatında hiç bir zaman varamıyacağı bir düzene ve paraya götürmektedir.

İşte, gregoryen Figen Say'ın müslümanlığı seçmesinin gerekçesi budur.

"Star" olmanın kestirme yolu

Taze müslüman Figen Say'ın reklâm programında -organizatörler bunu ona göre sıraya bindirmişlerdi- Eyüp Sultan camiini ziyaret de vardı. Yine, gazetelerle sinema dergilerine haberler uçuruldu "Aman, duyulmasın! Bir, size haber veriyoruz, ona göre.." kaydı ile kulaklar büküldü ve böylece işin ciddiye alınması sağlandı.

Genç kadın, yeni durumunun yarattığı burukluğu sezdirmemeğe çalışıyordu. Zaman iyi seçilmişti: Ramazanın ilk Cuması. Yer de, en az zaman kadar iyi düşünülmüştü.

Eyüp Sultan camiinde, taze müslüman Figen Say'a ilgi, umulanın da üstünde oldu. Büyük tiraj gazetelerince doldurulan ve sinema dergilerinin de takviye ettiği okur - seyirciler, Figen Say'ın bu olağanüstü davranışım takdirle karşıladılar. Genç kadın, beklenmedik bir anda gözlerinde büyümüş, eni - konu itibarlı bir kişi olmuştu,

Fakat ilk densizdik, caminin içinde patlak verdi. Say, müslüman olmuştu ama, işin gereklerini bilmi yordu. Aceleyle aldığı resimli namaz kitabından ancak hareketleri öğrenmiş, fakat duaları ezberleyememişti. O yüzden, namaz kılanlar kalabalığına girmedi, bir kenarda durdu ve seyretmekle yetindi.

Sonra, camiden çıkıldığında, avluda satılanlardan bir tesbih aldı. Ardından Beyazıt'a, ziyadesiyle ünlü Şemsettin Yeşil Hoca'nın kitapçı dükkanına gidildi. Figen Say, oradan, yeşil kaplı bir Kur'an satın aldı. Dükkâncı, tezgâhtarlığını gösterdi, Figen Say'a, dinle ilgili ne kadar yeşil yayın varsa hepsini bir çırpıda satıverdi.

Yorulan gazeteciler, Sahaflar'ın hemen önünde, çınarın' altındaki kahvecinin sandalyalarına iliştiler, birer sigara yakıp yorgunluk kahvesi söylediler. Figen Say ise oruç olduğunu unutmamıştı.

Türk Sinemasının çürüklükleri

Bugün, bir yerli film şirketinin -sözüm ona- yazıhanesinde, iki prodüktörortak arasında şöyle bîr konuşmaya tanık olmak her zaman mümkündür?

"— Kızı gördüğün zaman senin de ağzın kulaklarına varacak zaten. Çok bir para istemiyor bizden. Bütün hayali, yıllık iznini, rüyalarına giren İstanbul'da geçirmekmiş. Yemesi içmemi sağlayın, bir de yatacak yer verin bana, yeter, diyor."

"— Hiç sinema tecrübesi var mıymış?"

"— Hayır, yokmuş. Fakat bunun ne önemi var? Bizim, filmimiz için, şöyle herkesin, bütün seyircilerle basının ilgisini üzerine çekecek bir oyuncuya ihtiyacımız yok muydu? Vardı. İşte bu kız, bize bunu sağlayacak!"

"— Ya yutturamazsak, rezil olmaz mıyız?"

"— Olmayız! Kızın, kendi ülkesinde oyuncu olup olmadığını kim, nereden bilecek? Geldiği gün hemen bir basın toplantısı düzenleriz. Mümkün olduğu kadar açık-saçık resimlerini çektiririz, bu bayan, kendi ülkesinde beş filmde başrol oynamıştır deriz, olur biter; Kim itiraz edecek?" -

"— Sonra?"
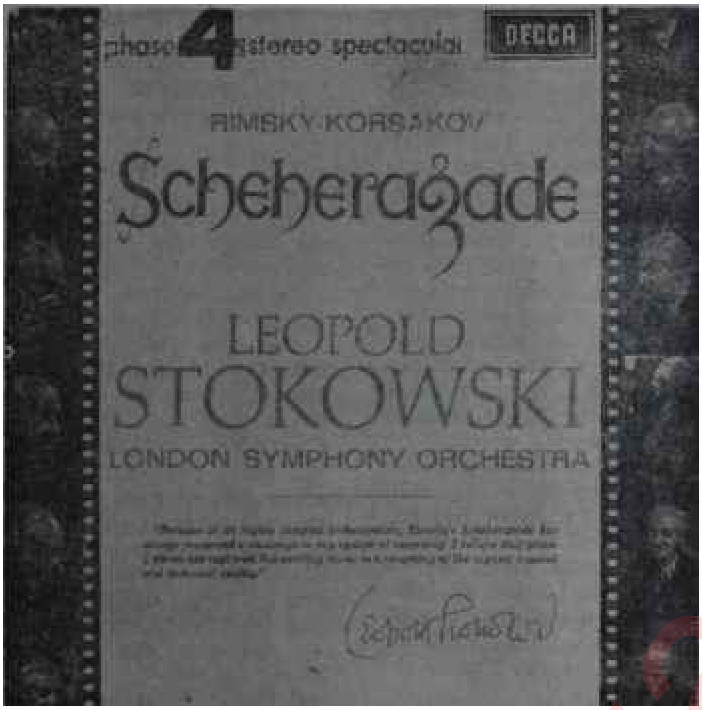
"— Sonra, aradan birkaç gün geçer; bu defa da kızın bir Türk erkeğine tutulduğunu, bu aşkı yüzünden müslüman olmaya karar verdiğini gazeteler vasıtasıyla açıklarız. Bu d'a ilgi çekici olduğu kadar, bize büyük bir reklâm yerine geçer."

"— Kız, dinini değiştirmeye razı olur mu bakalım?"

"— Canım, değiştirmeyecek ki!.. Gerektiğinde müftünün önüne çıkacak, evet, tamam diyecek, hepsi o kadar... Fotoğraflar çekilecek, sütun sütun gazetelerde yayınlanacak, arada biz de parsayı toplayacağız. Fena mı?"

Bu yoldan yurdumuza nice oyuncu şarkıcı ve strip - tease yıldızı gelmiş ve hemen hepsi de, bu "Türk erkeklerine çıldırasıya âşık olma ve müslüman dinini seçme" oyununa katılmıştır. Kamuoyunun en zayıf ve en can alıcı noktasına parmak basan bu yem tip sömürücüler, böylece, ceplerinden beş kuruş bile harcamadan getirdiklerine dünyanın reklâmını yaptırtmışlar ve reklâm yapılanın sırtından da alabildiğine gelir sağlamışlardır. Türk Sinemasının temelindeki bu çürüklük bugün, insanı rahatsız edecek kadar artmıştır.

MUZAFFER A. ESİN

RİMSKİ KORSAKOF'UN "ŞEHRAZAT"I
Keramet: Sesi alanda

OTURMA ODASINDA ORKESTRA

Rimski - Korsakof: "Şehrazat". Leopold Stokowski yönetiminde Londra Senfoni Orkestrası. 30 sm. Uzunçalan Stereo. Defaca. PFS 4062. TL. 55. Melodi Ses ve Plâk Endüstrisi, istanbul.

Türkiye'de yalnız popüler musiki ve alaturka plâkları yayınlanmaz. Ayda-yılda bir, sanat musikisi plâklarının da, dışardan getirtilmiş kalıplarla yapılan yerli baskılarının piyasaya çıkartıldığı olur.

İstanbul'daki plâk kampanyalarının en büyüklerinden biri olan Melodi, birçok yabancı şirketin Türkiye temsilciliğini almış olmasından yararlanarak, pek seyrek olmak üzere, "klâsik" musiki plâkları çıkartıyor. Bu plâkların yayını, herhangi bir programa bağlı değildir. Ticaretle olsun, daha yüksek nedenlerle olsun hiçbir amaç gözetilmeden, dostların bile alışverişte görüp görmemelerine aldırılmadan, yalnızca "birşey daha yapmış olmak için" yapılır.

Melodi'nin. son çıkardığı sanat musikisi plâğı, Rimski - Korsakof un "Şehrazat"ının yeni bir çalmışını sunuyor. "Şehrazat", sanat musikisiyle uzak - yakın ilgisi bulunan herkesin tanıdığı ve pek çok kimsenin sevdiği bir eserdir. Ancak, bu büyük rağbete akıl erdirmek kolay değildir. Çünkü "Şehrazat", bu çelimsiz bestecinin en yavan, en kısır, üstelik de sonu gelmiyecekmiş gibi görünen tekrarlarıyla öldüresiye can sıkması gereken eserlerinin başında gelir. Korsakof'un dillere destan orkestralama ustalığı bile, köklü ve buluşlu bir musiki düşünüşüyle birleşmediği için, ancak çalgı seslerinin kendi başlarına etkisini ve tadını ulaştırmayı amaç edinmiş orkestra yönetmenlerinin ustalığıyla çekilir duruma gelir.

Eksik olan: Türk damgası!

Bu yeni "Şehrazat", neyse ki, böyle bir tutumla sunuluyor. Leo pold Stokowski, 85 yaşında olmanın verebileceği **bir** güçsüzlüğü asla sezdirmeden, Londra'nın kalburüstü çalgıcılarından kurulu orkestrasını büyük bir parlaklıkla, gösterişle ve etkiyle yöneliyor.

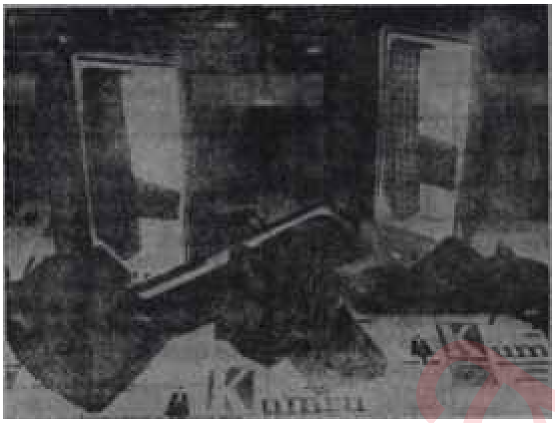
Plâğın bir özelliği, ses alış tekniğindedir. Decca firmasının "Phase 4" adı verilen ses yazma tekniği, yeni bir buluşu değilse de, mikrofon yerleştirme ve ses karıştırma tekniklerinde başarılı ses mühendislerine özgü itinalı çalışmayı temsil ediyor. Bu plâtkta da "Phase 4", Decca'nın aynı damgayı taşıyan başka plâklarında olduğu gibi, çağdaş ses yazma ve çoğaltma tekniğinin en yüksek seviyesinin örneğidir.

Böylece Decca'nın ve Stokowski'nin yeni "Şehrazat"ı özellikle, plâkta iyi ses arıyanların, hele üstün kalitede stereo gereçlere sahip olanların kaçırmamaları gereken bir, plâk olarak yükseliyor. Evin içinde bir konser salonundaki canlılığıyla ve gerçekliğiyle bir senfoni orkestrası varmış samsun veren bir plâk, çalman eser isterse "Şehrazat" olsun, musiki severlerin ilgisine hak kazanmıştır.

Bu plâğın olsun, Melodi'nin şimdiden sonra -belki-çıkaracağı öbür sanat musikisi plâklarının olsun, yükselen bir ilgiye gerçekten cevap verebilmeleri için, yapımdaki bir düşüncesizliğin giderilmesi gerekiyor: istenen, İngilizce etiket, İngilizce kapak, hele İngilizce açıklama yazısı yerine, bu plâklar ithal edilmediğine, Türkiye'de yapıldığına göre, Türkçe kapak, Türkçe etiket ve hele Türkçe açıklama yazısıdır.

İLHAN MİMAROĞLU

BAYANLAR, KOCALARINIZI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ ?

Kravat, erkek kıyafetinde başköşeyi işgal etmektedir. Kocanıza, yılbaşı hediyesi olarak, tevkii kravatlar seçebilirsiniz. Yalnız, kravat, mendil ve çoraplarının asorti olmasına dikkat eden erkeklerin bu titizlikleri gözönünde bulundurulmalı, kravat ona göre seçilmelidir. O zaman, hediyenin değeri daha da artacaktır.

— Ankara'da Kızılay'da Kumru mağazası. Kravat: 17.50 - 22.50 TL. Mendiliyle birlikte: 30-35 TL.

Sigaralık, sigara tiryakisi erkeklerin hoşuna giden bir aksesuardır. Zarif bir sigaralık, kocanızı verebileceğiniz yararlı bir yılbaşı hediyesi olabilir. Deriden veya madenî sigaralıkların her çeşidini piyasada bulmak mümkündür.

— Ankara'da Yenişehir'de Müge'de. Deriden, kutu biçiminde sigaralık: 15 - 25 TL. Deriden, tabaka biçiminde sigaralık: 60-75 Tl. Domuz derisinden: 85 Tl. Yılan derisinden: 175 Tl.

Fotoğraf makinesi, günümüzde, büyük-küçük hemen herkesin sahip olmak istediği zevkli, eğlenceli, yararlı bir eşyadır. Her insan, çeşitli anılarıyla başbaşa kalmaktan hoşlanır. Kocanıza vereceğiniz yılbaşı hediyesinin kullanışlı, güzel bir fotoğraf makinesi olması, onu ziyadesiyle memnun edecektir. Piyasada, her zevke ve bütçeye uygun, çeşitli marka fotoğraf makineleri bulmak mümkündür. Ayrıca, 15 dakikada siyah-beyaz, 1 dakikada ise renkli fotoğraf çeken fotoğraf makineleri de mevcuttur.'

— Ankara'da Zafer meydanında Çetin Gökçeata mağazası. "Polaroid" marka fotoğraf makineleri. Fiyatı: 750 - 2250 TL

SANAT

SERGİLER

Galeride başarılı üç sergi

İstanbul Belediyesinin Beyoğlu Şehir Galerisi, 1967 yılını üç sergiyle kapatmış bulunuyor. Taksim Sanat Galerisinin açılmasıyla geçmişteki hizmetleri hemen unutuluveren Şehir Galerisi, bakımsızlığının yanısıra, artık iyiden, iyiye, istenilen kimliğe itelenmiş oluyor. Bereketi arasıra, ileri denilebilecek amatörler, onbeşer günlük yeni havalarıyla bu ikinci sınıf görünüşü bozuyorlar! Bundan önceki sergilerini de birlikte açmış olan iki doktoru -Kâzım Arısan ile Hilmi Gökçe'yi- bu "ileri" ve "amatör" sıfatlarını aşmış görmek, hem Galeri ve hem de kısır suluboya çalışmaları bakımından sevindiricidir.

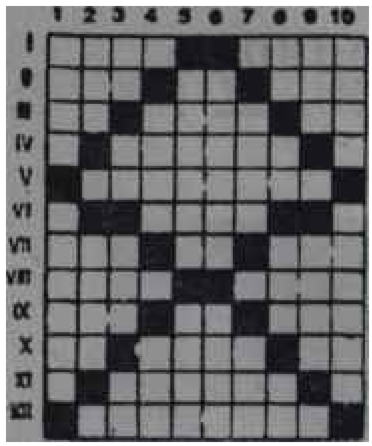
Prof. Dr. Kâzım Ansan, suluboyanın eski bir emekçisi olarak, hem teknik ve hem de stil açısından, başardı çalışmalar getiriyor. Temiz bir çalışma,. konu seçimindeki titizlikle birleşince hareket ve sessizliğin dengelenmesine ulaşılıyor. Arısan, soyut-somut ayırımı yapmıyor. Bölgesel bir güzelliği önce diapozitifle tesbit edip -eski deyimle, üzerinde "imâl-î fikreyleyip"-, boya-su ölçülenmesiyle -sırasında- bir Cezanne ve bir B. Buffet gibi kırık desenlemeşine varıyor, yapıcı bir plâstik görünüşe ulaşıyor.

Dr. Hilmi Gökçe ise daha figüratif bir anlatı içinde. O da, Arısan gibi titiz, usta bir kimlik. Peyzajlarındaki güzellik, diğer çalışmalarında da görülüyor.

Galerinin üçüncü sergisi, alışılanın dışında, bir düzenleme: 'Mum Resim, Heykel, Seramik ve benzeri işlerden sonra "mum" süs-hatıra eşyası çalışmalarından sayılması gerekli bir uğraş oluyor. Seramik ve Heykel gibi olmamakla birlikte böylesine "mum" sunuluşu, önce süsleme, sonra ufak hatıra-süs sanayii açısından önemli. İclâl Ar, heykel dökümünü andıran çalışmalarıyla malzemedeki titizliğini birleştirip, renk-biçim içeriğinde ikinci yıldır bu işlerini sergilemekle sanattan uzak, ama dünyamızın gidişindeki bazı kısır yolların da bir yerlerde değerlenip para getireceğini göstermiş oluyor!

GÜLTEKİN ELİBAL •

BULMACA

Soldan sağa :. I. Kapanıyor. Sual — II. Atılırsa baş- yarar. Tersi su. Billurunun reklâmı şarkıyla yapılıyor — III.' Namus. Siyah. Bir sıvı—- IV. Okunuşların meclisi — V. Son buhrandan en kârlı çıkan adam — VI. Kurban — VII. Evin üst tarafı. Beygir. Satrançta galibiyet — VIII. Acı. Yaş değil — IX. Bir nefesli çalgı. Atıfet. Etrafında dönme — X. Astronomik fiyatlı gıda maddesi. Acı. Uzak anlamına. — XI. ürkek gibi kadına derler — XII. Birden fazla sevgili.

Yukardan aşağıya : 1. Cesur. Tahsisat — 2. Yağmurun katısı. O işler, el övünür — 3. Ona sahip olmıyanlar Almanya'ya gidiyor. Bir mabut. İçki. Beyaz. — 4. İşler iyi anlamına. Bir tasdik edatı — 5. Şahsıma da. Küçültücü saka — 6. Ağrı dağının başka adı. Uzay — 7. Çevik. Bir renk — 8. Atın önüne konur. Bir ilçemiz. Tersi kısa zaman parçası — 9. Bir millet Bir şiir ölçüsü — 10. Kısa değil. Celsenin Türkçesi.

Geçen sayıdaki bulmacanın çözülmüş şekli:

Soldan sağa : Kerami, Tip — Roma. A, La — Ç. Mi, Ata — Ek, Payaslı — Tan, Kaba — İnac, Kel, *A* Namus, Y, Fa — L, Nbc, Pas — A, İtf, A, Ok — Para. A-ma, I — Ala, Atina — Konstantin.

Yukardan aşağıya : K, Çetin, Apak — Er, Kanal, Alo — Rom, Nam, İran — Amip, Cunta. S —• Ma. Ak, Sbf, At — İ, Ayak, C, Ata - Atabey. Amin - T. Asal. P, Ant — İ, L, Fao, Ai — Pa, I, Baskı, N.

akis

Sayı : 13 Cilt : I Yıl : 14 (1.1.1968)
Haftalık Aktüalite Dergisi
Rüzgarlı Sok. 15 — Ankara

Telefon : 11 89 93 (Yazı İş. Md.)
10 78 82 (İstihbarat)
10 61 96 (İdare)
Posta Kutusu 682 — Ankara

SAHİBİ:
AKİS. Neşriyat Ltd. Ortaklığı adına
METİN TOKER

Yazı İşlerinden sorumlu
Genel Yayın Müdürü :
KURTUL ALTUĞ:

YAZI KURULU :
Günay Akarsu, Jale Candan, Güneri Civaoğlu, Uygun Dürer. Gültekin Elibal, Teoman Erel, Muzaffer A. Esin, Naci Ertez, Yılmaz Gümüşbaş, Faruk Güvenç Tarık Dursun K., Hüseyin Korkmazgil, İlhan K. Mimaroğlu, Salih Neftçi, Gül-Peri, T. Kemâl. Selma Tükel. Turan Erol, Şelale Okan

RESSAM :
Cemil Ünlütürk

FOTOĞRAF :
Dinçer Olcay, Ozan Sağdıç Alyat Burç. Asil Hürer, T.H.A.

KLİŞE :
Doğan Klişe Atelyesi

OFSET BASKILAR :
Doğuş Ltd. Ortaklığı

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık	**(13 sayı)**	**16.00 T.L**
6 aylık	**(23 sayı)**	**80.00 T.L**
1 yıllık	**(52 sayı)**	**60.00 T.L**

Yabancı memleketler için posta ücreti eklenir - Geçmiş sayılar için iki misil fiyat uygulanır

İLAN ŞARTLARI:

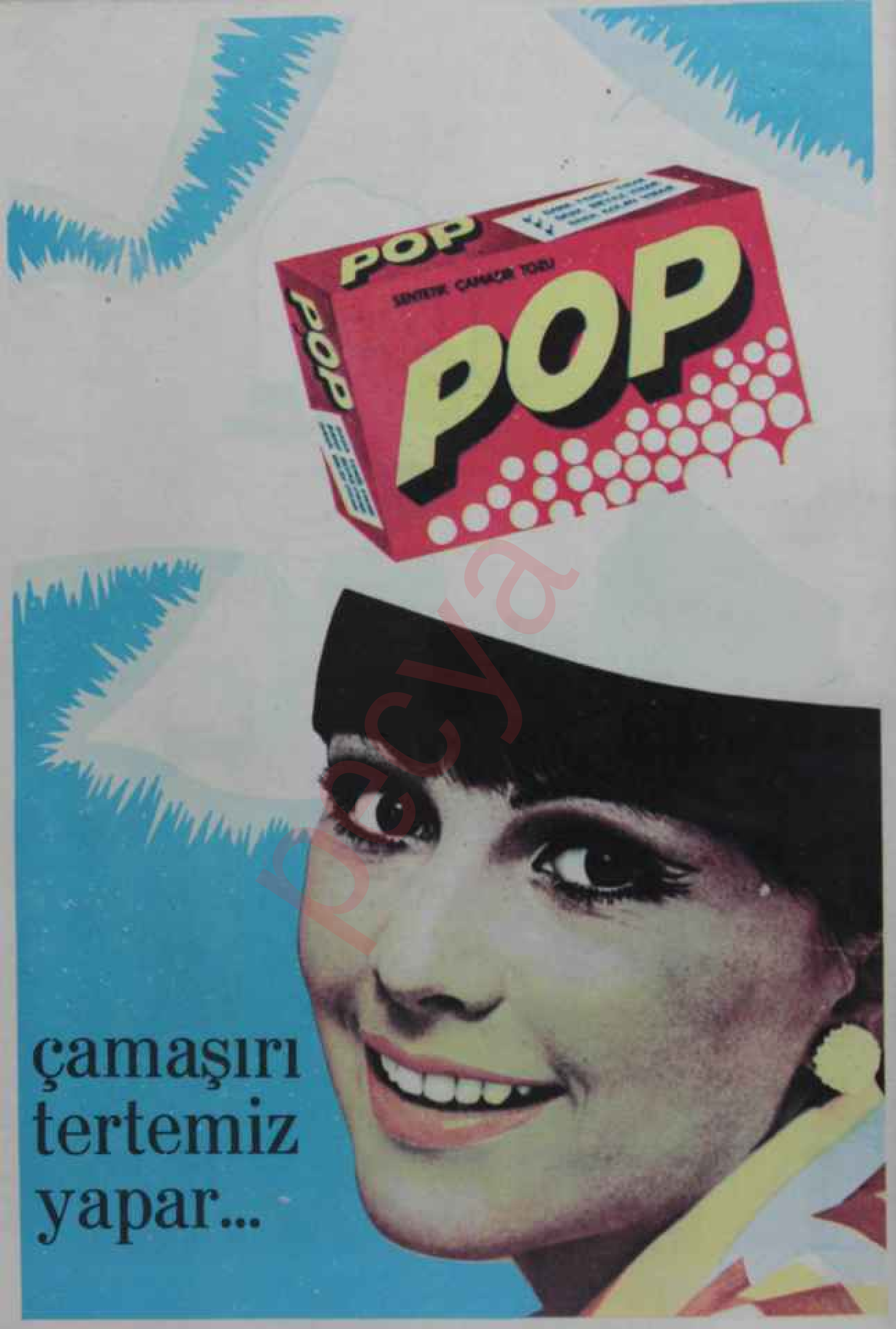
4 renkli ofset İlânlar :	**4.000 T.L.**
Siyah-beyaz ofset ilanlar :	**2.000 T.L**
İç tam sayfalar :	**1.500 T.L.**
İç çift sütunlar :	**1.000 T.L.**
İç yarım sayfalar :	**760 T.L.**
İç tek sütunlar :	**500 T.L.**

DİZGİ VE TERTİP :
Rüzgârlı Matbaa - Ankara

BASILDIĞI TER :
Hürriyet Matbaası — Ankara

BASILDIĞI TARİH :
29 Aralık 1967

Müessese Müdürü :
TACETTİN TEZER

POP
SENTETİK ÇAMAŞIR TOZU
POP
POP
çamaşırı
tertemiz
yapar...